

2022. ŐSZ

OPERA

KÁLMÁNDY MIHÁLY

„AZ OPERA MŰFAJA AZ IGAZSÁG
ÉS A SZÉPSÉG MEGMUTATÁSA”

Tosca

Dido & Aeneas

Schicchi 2.0

Krizsó Szilvia

Operarajongó

ANNA NETREBKO

AZ OPERAHÁZBAN ÉNEKEL

ROST ANDREA

JUBILEUM AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN

FORWARDIZMUS

MINDEN
IRÁNYZAT
MEGTEREMTI
A SAJÁT
IKONJAIT

ÚJ BMW

i7

#bornelectric

A kép illusztráció. BMW i7: átlagfogyasztás: 0 l/100 km; CO₂-kibocsátás: 0 g/km.

Kedves Operabarátok!

Az öt éven át tartó felújítás a tavaszi újrainvitással meghozta a várt eredményeket: a megújult Operaházat osztatlan siker és öröm fogadta a látogatók körében. Őszinte megtiszteltetés az MVM Csoport számára, hogy egy ilyen nemzetközi szinten is kimagasló presztízsű intézménnyel állhat stratégiai együttműködésben, hiszen a művészetek ápolása és a tehetségek támogatása mindig kiemelkedően fontos volt az MVM Csoport számára. A mai rohanó világban egyre kevesebb állandó értékkel találkozunk, de a művészi produkciók mindig tökéletes kapaszkodót nyújtanak, ha megállunk egy pillanatra.

A következő két évre stratégiai partnerként köteleződünk el a világszínvonalú szakmai- és művészgárdát felvonultató OPERA mellett, és bízunk abban, hogy ez az időszak kárpótolja a kultúradelvéző közönséget az elmúlt évek korlátozásai után. Az együttműködés keretében két programsorozatban közel 100 előadást valósítunk meg az OPERÁ-val közösen. Az MVM Pikoló Program egy számunkra szintén kiemelten fontos társadalmi ügyet szolgál: a következő generációk megismerkedését a zenével. A kezdeményezés országosan minden 1-8. évfolyamon tanuló általános iskolás diák számára biztosítja, hogy évente egy alkalommal élvezhesse a sorozatban futó gyerek- és vígoperákat. Az MVM fontosnak tartja, hogy a kultúrához való kötődés már fiatal korban elkezdődjön, így a másikkal pártolt program is az ifjúságnak szól. Ez az MVM OperaKaland, amely középiskolás diákoknak teszi lehetővé, hogy a tanév során egy őszi és egy tavaszi előadás-szériára ellátogassanak az Andrásy úti Operaház palotájába. A résztvevők opera- és balettélményben részesülhetnek, amelyek komplex pedagógiai programmal egészülnek ki. Mindkét esetben kiemelt értéknek tartjuk, hogy számos olyan fiatal juthat el kulturális eseményekre, akik családi helyzetük vagy fizikai távolságuk miatt nem kapnának erre lehetőséget.

Fontos számunkra, hogy részt vállalhatunk a kulturális értékteremtés folytatásában. Sok különleges élményt kívánok az újjászületett Operaházba látogató nézők számára.

Dr. Czepek Gábor
Elnök-vezérigazgató, MVM Zrt.

6

10

32

36

42

64

OPERA

- 3 Kedves Operabarátok!
Dr. Czepek Gábor beköszöntője
- 6 „Az opera műfaja az Igazság és a Szépség megmutatása”
Kálmány Mihállyal beszélgettünk

ERKEL

- 10 Egy „brutálisan reális” Tosca
Ókovács Szilveszter nyilatkozott
- 14 A serdülőkkal összekacsintó darab
Dido & Aeneas

EIFFEL

- 16 Kortárs örökségvadászok
Schiachi 2.0
- 18 Egy kis plusz
OperAkadémia

BALETT

- 22 Új kalandok
MVM OperaKaland

BALETTINTÉZET

- 24 Termek, falak, avatók
Eiffel Műhelyház
- 26 Ahogy még sosem láttuk
Dokumentumfilmek

ZENEKAR

- 30 Rajt előtt az utánpótlásról
Beszélgetés Bátorfi Évával

KÓRUS

- 32 „Láttam magam az »Univerzum« színpadán”
Rost Andrea-interjú

GYERMEKKAR

- 36 Újra Budapesten
Anna Netrebko
- 38 Baráti séták az Operában
Sztárestek zongorával

- 42 Egy ősi világ nyomában
Hollós Máté nyilatkozott az Opera185 kapcsán

- 44 Líra és dráma között félúton
Életmód: Megyesi Zoltán

- 48 Orfeumdíva, botrányhős és gyönyörű cári balerinák
Vendégjátékok

- 52 „Az határozza meg a feltételeket, aki meghív”
Divat: Schiffer Miklós

- 56 Van a Bajza utca sarkán...
Archív

- 58 Hattyú-díjasok
Csillagóra

- 60 Kavalkád a forráságban
Nyári programok

- 64 Legyen klasszikus a klasszikus
Operarajongó: Krizsó Szilvia

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
SZERKESZTŐ:
KÉPSZERKESZTŐ:
ARCULAT:
KORREKTOR:
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:
NYOMDA:

Ókovács Szilveszter főigazgató
Filip Viktória
Iványi Jozefa
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Hajdú Livia
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:
HIRDETÉSFELVÉTEL:
Megjelenik 20 000 példányban.
ISSN 1789-4093
Ingyenes kiadvány.
LAPZÁRTA:

Emmer László
marketing@opera.hu

2022. szeptember 1.

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Ménes Márta | Pallós Tamás | Papp Tímea | Pónyai Györgyi | Szabó Z. Levente | Szentgyörgyi Rita | Ur Máté
FOTÓ: Berecz Valter | Emmer László | Éder Vera | Juilian Hargreaves | Kummer János | Nagy Attila | OPERA Emléktára | Rákossy Péter | Wachster Éva - MEM MDK
Walter Rózsi örökösei | Robert Workman | Hack Róbert - MEM MDK | Opera Café

„Az opera műfaja az Igazság és a Szépség megmutatása”

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Emmer László

Nagyívű pályája során megkapta a Kossuth- és a Bartók-Pásztory-díjat, a Halhatatlanok Társulatának Örökös Tagja, az OPERA Kamaraéneke. Az előttünk álló szezonban sem tétlenkedik: *egy premierben és négy nagyoperában is láthatjuk*. Kálmándy Mihályt aktuális feladatairól, emlékezetes alakításairól és az énekesek jövőjéről is kérdeztük.

Családi és zenei gyökerei Erdélyből erednek. Milyen út vezetett Budapestre?

Eléggé kalandos. Még tartott a Ceausescu-rendszer, így a Gh. Dima Zeneakadémián folytatott tanulmányokkal párhuzamosan a Kolozsvári Magyar Operában töltött évek után nem engedtek külföldre, egy szekuritist is rám állítottak, annyira vigyáztak rám (nevet). Bukarestben kaptam végül útlevelet, amivel elutazhattam az NDK-ba, ahol fél évig dolgoztam. Onnan a rendszerváltás eseményeinek kezdetén érkeztem Magyarországra 1988. január 28-án. Február 1-jétől már szerződéses volt a Magyar Állami Operaházzal.

○ Bánk bán, 2021 | Fotó: Kummer János

Itt első címszerepe Nabucco volt.

Az első teljes évadomban négy premiert énekelhettem négy nyelven, majd folytatódott a jobbnál jobb szerepek sora. Volt, amelyiket adták, volt, amelyiket én kértem, de olyan is akadt, amit adtak volna, de nem fogadtam el. A végzet *hatalma* Don Carlosát, a *Gioconda* Barnabáját még Lamberto Gardelli vezényletével énekeltem, röviddel azután pedig megismertem Pier Giorgio Morandi karnagy urat, akitől sokat tanultam. Általa kezdődött el a nemzetközi pályám az Interkoncert közvetítésével. A *Nabuccóból* egyébként 2001-ben DVD készült Hollandiában

Walter Attanasi vezényletével, a hanganyagot egymás után három cég is kiadta.

Melyik volt a legemlékezetesebb alakítása Budapesten?

A bolygó hollandi, amit először mindössze 27 évesen énekeltem. Nagy sikerrel ment, és még a kritika is azt írta, hogy szerencsésen találkozott a hangji és a fizikai adottságom a szereppel. Azóta a Ház még két további rendezésének Hollandija voltam. A tizenhárom Verdi-szerepem mellett nagyon fontos számomra Bartók Kékszakállúja, amit több ízben, külföldön is lemezre rögzítettek. Ezen kívül a közönség visszajelzése alapján Budapesten a nevem összeforrt a *Salome* Jochanaanjával is. Mégis azt kell mondjam, hogy az elmúlt tíz évemet éreztem a legjobbnak az itthoni jelenléteket tekintve, ezért jelentett különösen sokat az Operaház Kamaraénekesi és Závodszy Zoltán-díja. És most állok elébe Ókovács Szilveszter főigazgató úr *Tosca*-rendezésének!

Ebben Scarpiát alakítja. A darab Nagy Viktor-féle változatát a nyáron búcsúztatták. Hogyan alakítják a különböző rendezések ugyanazt a figurát?

Egy figura attól, hogy adott rendezésben megvalósítottuk, még nincs véglegesen készen! Estéről estére változhat, mert mindig van benne felfedeznivaló: egy plusz tekintet, hangsúly, hangszín vagy frázis. Egy új rendezés átértékelheti mindezt. A karakter megvan, de a környezet, a stílus, a kor, amelyben játszunk, hozza magával azokat a segédeszközöket, amiket az énekesnek éreznie és használnia kell.

Az évadban éneklő Jagót is. Könnyen adta magát ez a két, igencsak negatív szerep?

Sokáig nem tudtam a szólamokból áradó sötétségét megvilágítani, de miután rátaláltam a megfejtésre, nagy élvezettel éneklek őket. A szerző mindig megadja a kulcsot.

Macbeth sem pozitív operai alak – bár a történelemkönyvek szerint nem volt rossz király –, de az opera végén Verdi ad neki egy áriát, amelyben megbánja azt, amit tett, és bocsánatot kér, bizonyítékkul, hogy benne is van valami jó. Scarpianál és Jagónál ilyen fajta *salva la faccia*, azaz karaktermentés nincs. Tekintheznék őket akár egysíkúan gonosznak, de annyira változatosak, különlegesen a jeleneteik a különböző személyekkel, hogy szinte mindegyik más arcát mutatja a karakternek.

A következő évadban Wotant és Amfortast is énekel. Wagner a baritonok számára is külön kategória?

Mindenképp, hiszen Wagner szenvedélyes, nagy elbeszélő. Ha Wotan szemszögét vesszük, az ő szenvedéséről szól az egész tetralógia: a hibáiról, az általa elkövetett és a saját törvényei ellen való vétkeiről, a süllyedésről, amit előidézett. Ezért van az, hogy a harmadik operában egyszercsak eltűnik, magára hagyja az egész művet. Amfortas pedig az elbukás utáni végtelen szenvedést jeleníti meg. Az éveken át tartó önmérsztést, a tragédiát – ami abból származott, hogy engedett a csábításnak – az egész vár és a lovagi kör megsínylette. Soha véget nem érő szenvedésre lett volna ítélve, ha nem jön a megváltás Parsifal dárdája és felébredése által.

Bejárta a világ legnagyobb dalszínházait Rómától Londonon át Stockholmig, São Paulótól Bordeaux-n át Pekingig. Milyen érzésekkel tért vissza a budapesti dalszínház felújított épületébe?

Ez a központ, minden út kezdete és vége. El vagyok ragadtatva az új akusztikától, ami az én hangomnak egészen tökéletes! A Ház minden porcikája gyönyörű, akár a faberakásokat, akár a freskók felfrissített korhű színeit, a szobrokat, gyertyatartókat, csillá-

○ Az álarcsobál, 2022 | Fotó: Kummer János

rokat vesszük. Ez egy nagy kincs a léleknek és a művészetnek.

Az OPERA külön programot indít OpeRajt néven, hogy segítsen kinevelni az énekesek, különösen a férfiénekesek utánpótlását. Mennyire kritikus a helyzet?

Az igazi művészeket meg kell találni. Sajnos nem minden esetben az egyetemi öt-hat-hét éves képzés az, ami letesz az Operaház színpadára egy Verdi-, Wagner- vagy Puccini-hangot. Kifejezetten támogatom ezt a kezdeményezést, hiszen magam is tanítok, és jónak érzem magam benne. Nyolc magántanítványom van, és mind professzionális operaénekes. Én Sipos Jenőnél tanultam, aki Riccardo Stracciari növendéke volt, tehát ezt a tradíciót igyekszem továbbadni.

○ Fotó: Emmer László

Mi az oka annak, hogy egyre kevesebb az operaénekes?

A hivatásérvzés és a színpadi lét realitása két külön dolog. Az a művész, aki lediplomázott, messze nincs kész, én sem voltam! Egy-egy ária kiváló abszolválása alap elvárás, de azt a magatartást, kitartást és erőt, ami egy szerep végigviteléhez nélkülözhetetlen, csak színpadon lehet begyakorolni. Az Operaház olyan, mint egy kohó, egy üzem, ahol a művész folyamatosan edződik lelkileg, fizikailag és hangilag.

Van még szerepálma vagy olyan feladat, amit kihívásként él meg?

Verditől is szeretnék még operákat énekelni, például az *Ernánit*, de vannak francia művek, és Donizetti, Bellini is vágyott feladatok. Úgy érzem, értek az énekhanghoz, a karakterekhez és szívesen rendeznék, keresve azt, hogy az énekes milyen közel tud kerülni a figura lelkéhez a saját lelkén és hangján keresztül. Ha frázisról frázisra fel van építve a karakter, a rendező már nem ronthat rajta, ezt már csak mélyíteni lehet és szabad. Aki mást csinál, az szembe megy a darabbal, a zeneszerző és a szövegíró szándékával. Az opera műfaja az Igazság, a Szépség, a Valódiság és a Tökéletesség megmutatása akár szenvedésről, akár halálról, akár mennybemenetelről van szó. Ezek a művek úgy vannak megírva, hogy a néző egyedi lelki, szellemi, zenei élménnyel térjen haza.

Mi lesz, ha elkopik a hang?

Ez énektechnika kérdése, ugyanis a hang képes önmagát karban tartani, ha jól bánunk vele. A hang nem fogaskerek, ami egy idő után csapágyazásra szorul. Örök feladat keresni és megtalálni magunkban azt a forrást, amelyikből előadásról előadásra merítve kitérő formában léphetünk ki a színpadra, és örök kötelesség a maximumot nyújtani. A dolgok sokszor nehéznek tűnnek, de mindig győzni kell! ○

Egy „brutálisan reális” Tosca

Szerző: Papp Tímea

A Puccini-repertoár egyik **legnépszerűbb darabjának bemutatójára** készül az OPERA.

Ókovács Szilveszter főigazgatót, a Tosca rendezőjét kérdeztük koncepciójáról.

Fotó: Emmer László

Épp csak elbúcsúzott az OPERA a Toscától, máris készül az új előadás. Miért fontos, hogy ez a mű repertoáron legyen, ha tetszik: mi a titka?

A Tosca mindenkinek nyújt valamit: egyszerre (ál)történelmi dráma, politikai thriller és szerelmi tragédia. Mindeközben az emberi érzelmek végtelenül színes és végletes spektruma sűrűsödik egy gyakorlatilag háromszereplős kamaradramába, és olyan sodró lendületű, feszes ütemű cselekményt kapunk, amelynek szituációi, akár a szerelmi szálát, akár a hatalmi pozíció kihasználását tekintem, mindig visszatérő, ezért folyamatosan aktuális témái az emberiség történetének. Az egész azonban mit sem érne Puccini érzelmekben egyedülállóan gazdag, népszerű részletekkel teli muzsikája nélkül, amely a romantika és a verizmus minden erényét és tapasztalatát megrázó erővel sűríti magába. Ezért is remek „belépő” cím a Tosca azoknak, akik felnőtt fejjel ismerkednek az opera műfajával.

Milyen perspektívából közelít a történethez? Miről szól önnek a dráma: a szerelemtől, a művészetről vagy a politikai játszmákról?

Az énekesnő Tosca és friss szerelme, a festőművész Cavaradossi példája megmutatja, hogy művészek, bár fellelkesülve rendre elhiszik, egyedül mégsem tudnak változtatni egy kemény diktatúra hatalmi viszonyain. Törvényszerű, hogy miközben használja mindkettejüket a politikai gépezet, így vagy úgy, de le is darálhatja őket. És ez nem a Mephisto, ez még mindig a Tosca! Ez a mű nem tud vigasztalás vagy iránymutató példa lenni, viszont felkiáltójelet ígér: arra figyelmeztet, hogy van az a foka a totális elnyomásnak, ahol csak ösztársadalmi fokon lehetséges a változás. Jan Palach vagy Bauer Sándor mártírjuma önmagában nem vált ki forradalmat, legfeljebb megdöbbenést – előbbi ráadásul művészpalánta volt. Tosca és Cavaradossi a halál felé menetelnek az első perctől, egyszerűen nincs hihető megoldása az ő ügyüknek,

irányítani sem tudják, értelme sincs, ezért a mi produkciónkat semmiképp sem mondanám pesszimistának, csakis reálisnak. Brutálisan reálisnak.

És – talán ezzel összefüggésben – minek látja Tosca halálát: romantikus gesztusnak vagy a szabadsághoz vezető egyetlen útnak?

Tosca nem szabad akar lenni szerintem, hanem boldog. Énekelni szeret és szerelmesnek lenni, keze pedig „gyermekfejek cirógatására termett”. Halálát igyekszem új megközelítésből vizsgálni. Mit jelent a halál egy művész, egy operaénekes számára, aki addigra mindent, ami fontos volt számára, elveszített? Létezik-e egy másfajta „belső” halál a mindannyiunk számára evidens, fizikai megsemmisülésen túl? Ez a halál semmilyen szabadsághoz nem visz el, legfeljebb az emlékek és a ki nem mondható gondolatok szabadságához. De a Tosca és az '50-es évek példája arra tanít minket, hogy kerüljük el a totális diktatúrát – meg arra is, mi a totalitarizmus: amikor vizsgálat, vád, tárgyalás és ítélet nélkül, kegyelem nélkül minden elkövethető.

Hogyan lehet ebből az alapvetően kamaradarabból nagyszabású, színes, szélesvásznú előadást létrehozni? Klasszikus vagy modern kiállítású előadást várhat a közönség?

Puccini, és már az alapmű szerzője, Sardou is mintha római bédekkerbe rajzolta volna a Toscát, az egész félóra alatt betekinthesz, és nem ritkán döbbenetes ellentétben áll az ősi város napfényes épített szépsége és patinája a mű borzalmaival. Előbb a St. Andrea della Valle templomot, majd a Farnese-palotát a Campo de Fiori tőszomszédságában, végül a vatikáni Angyalvárat szoktuk látni – ez az olvasat ment az Operaházban is 34 éven át –, de „gondolatban” megjárunk egy hangversenyhelyszínt is, tán a római Operát, ahonnan akár Tosca kantátája is szólhatna. Ránk viszont most a nyomasztó ötvenes évek sűrű-vörös

Tosca rendpróba - Ókovács Szilveszter, Boross Csilla, Kálmán Péter | Fotó: Rákossy Péter

„útikönyve” lesz igaz: a Regnum Marianum templom, az Andrásy út 60., az Operaház és a Sztálin-szobor talapzata valamiféle másik tengelyre fűzi fel a mi Toscánkat, miközben a videóanyagokon a filmhíradó díszszemléjét nézzük a Hősök teréről, a tengelyek csomópontjáról. Nem szabad elfelejteni, hogy művészet és hatalom összefonódása kapcsán keresve sincs jobb példa, mint a két baloldali párt egyesülése 1948-ban, amelynek helyszíne ugyanúgy az Operaház volt, miként itt tetőzött a Rákosi-korszak is a

„főhős” 60. születésnapjával – és a színpadon ott ült nemcsak Nagy Imre, de muszájból az európeér Tóth Aladár operaigazgató is, az első sor legszélén pedig Kodály Zoltán, aki a filmhíradó tanúsága szerint nem tapsolt... Alkotótársammal, Lisztópád Krisztinával, aki a teljes látványért felel, nem rekonstruáljuk ezt, de éreztetjük a figurák, épületek és hatalmi jelvények konkrét jelenléte nélkül is a kor fullasztó hangulatát.

A Tosca az egyik legkegyetlenebb opera a repertoáron. Az erőszakot mennyire kell vagy szabad expliciten megmutatni?

Valóban, a Tosca pusztító történet, amelyet a brutális zenére is hajló Puccini helyenként húscafatig nyers partitúrába sűrít. A darab minden említésre érdemes szereplője meghal, esetünkben még az első felvonás buffója, a Sekrestyés is. A brutalitás, az erőszak a történet része, efelett nem érdemes szemet huny- ni, sem elhazudni, ez a mi koncepcióknak is sarkalatos eleme, igyekszünk azonban ezeket

úgy bemutatni, hogy a durva jeleneteket se az öncélú brutalitás jellemezze.

A Hunyadi Lászlónál különlegességet jelentett, hogy az opera ősváltozatát állította színpadra. A Toscánál van-e ilyen operatörténeti szempontból unikális döntése, ami a rendezésre is befolyással van?

A bigott Scarpia által képviselt rendszerben a vallásellenesség is fajsúlyos, ezt kevésbé éreztem eddigi előadásokban. Ez is közrejátszott abban, hogy a történetet az 1950-es évek Budapestjére helyeztük át, és az első felvonás szimbolikus helyszíne a felrobbantott Regnum Marianum templom. Régóta léteznek Puccini partitúrájából kritikai kiadások, Kesselyák Gergely, az OPERA első karmestere, a darab dirigense most kifejezetten számonkéri a szerzői megoldásokat az énekeseken és a zenekaron, úgyhogy ha nem is ősváltozat, de kitisztított, a ráakódott pontatlanságoktól megszabadított hangzást kapunk, és a harmadik felvonás „természetzenéje” is átgondolt térhasználattal valósul meg.

Milyen tanulságokkal járt az ön számára a Hunyadi rendezése?

Az ős-Hunyadinál esztétikai szempontok vezettek, nagyszabású előadás létrehozása, a kosztümös operajátszás revideálása az épület, az Ybl-palota ünnepén. Azt megtanultam, hogy az operaprodukció nem az elején készül el, hiába fontos felkészülni rá, hanem a vége után. Tehát a próbák valójában nem lerendelkezései egy előre elhatározott koreográfiának, hanem fejlesztései egy részleteiben kitalált elméletnek, amelyről a végére ki kell derülnie, hogy csak vázlatnak volt jó. Valójában énekessel, kórossal, karmesterrel, tervezővel, színpadi műszakkal együtt alakítjuk, a rendező leginkább döntéseket hoz ebben a szakaszban. Ha az első és az utolsó szó az enyém, akkor a többiek kreativitása és tehetsége is benne van, de én is magaménak vallhatom. ○

Energiát adunk az élményekhez

mvm.hu

A serdülőkkal összekacsintó darab

Szerző: Braun Anna

Új operával bővül a Magyar Állami Operaház beavatató színházi repertoárja. *A világhírű szerelmi történet*, a *Didó & Aeneas* idén ősszel Barta Dóra rendezésében elevenedik meg az Eiffel Műhelyház színpadán. A Harangozó- és Seregi-díjas koreográfus-táncművésszel arról beszélgettünk, mi teheti a mai kor serdülőit elkötelezett opera- és színházrajongóvá.

Októberben mutatja be a Magyar Állami Operaház Purcell *Didó & Aeneas* című drámáját. Milyen érzésekkel fogadta a felkérést a darab megrendezésére?

Minden felkérésnek nagyon örülök, ami az operaművészet fellegetvárából érkezik. Ez az előadás egy beavatatószínházi struktúra része, tehát fiatalok számára készül, amit már a megszólításnál, a koncepció kialakításánál nagyon komolyan vettem. Fontosnak tartom, hogy az a jelleg, amibe majd a rendezésem beágyazódik, célt érjen, és teljesüljön az intézmény által megfogalmazott elvárás is, hogy több fiatalot vonjunk be az operanézés, operahallgatás bűvkörébe. A következő generációt, a jövő nemzedékét neveljük ilyenkor, és ezt a missziót legalább olyan fontosnak érzem, mint magát a rendezői alkotói folyamatot.

Ez a „beavatatószínházi” jelleg mit jelent a vizualitás szempontjából? Másképp kell-e felépíteni, más elvárások fogalmazódnak-e meg a darabban szemben?

Mindenképpen fontos számomra a kizökkenés, az egyediség. Azt hiszem, ebben a kontextusban különösen kell figyelni arra, hogy a dinamika, a váratlanság ereje meghatározó legyen, egy pillanatra sem válhat a darab unalmassá. Keresem, hogyan lehet olyan képi világot teremteni, amiben a néző olyan új impulzust kap, amiben a színház képzele, „szokásjoga” is megváltozik.

Ehhez a világhoz felhasználja inspirációként azokat a vizuális trendeket, képnyelvi kliséket, amikkel a tizenévesek találkoznak?

Annyiban igen a válasz, hogy a mai tizenéveseknek nagyon erős a vizuális igénye,

marad a rendezés hű az eredeti szöveghez?

Úgy fogalmaznék, keresem az átfolyást az eredeti szöveghez. Ennek a darabnak olyan mélylélektani alapja van, ami erősebb annál a szerelmi történetnél, amivé gyakran tesszük, sőt, kirajzolódik egy olyan személyiségfejlődésbeli folyamatra is, ami a fiatalok serdülő énjéhez tud szólni. Nagyon sok párhuzamoság lelhető fel a mű cselekménye és az akkori történelmi kontextus között, és ezen az úton elindulva megteremthető egy, a mai fiatalokkal cinkosan összekacsintó darab, ami nincs híján humornak, érzelemnek, komolyságnak és mély gondolatoknak.

Ez a lázadás, a rendszerkritika és szabályok átértékelése – akár az élet árán is?

Ezeket túlmutatva, ha Didót nézzük, aki egy cselekvő-teremtő, határozott, a környezete számára nagyon sok erőt mutató és adó személyiség, aki körül minden felvirágzik, megláthatjuk, hogy mélyen belül mennyi kétség, mennyi félelem gyötri. A darab dinamikája éppen ebből táplálkozik, a kérdése pedig az, milyen következményekkel jár, ha a belső erőforrások valamilyen okból elapadnak. A mitikus lények a darabban az én meglátásom szerint nagyon erős szimbólumai a fájdalmas, nehéz lelki folyamatoknak. A történet marad, de a kontextus idézőjelbe kerül, és számos olyan gesztus jelenik majd meg a színpadon, ami kifejezetten a serdülőkkal „beszél össze”.

A zene is követi ezt a logikát vagy az érintetlen marad?

Abszolút követi, szerettem volna korszerűsíteni ezt a gyönyörű barokk zenét. Henry Purcell eredeti klasszikus zenedarabja mellé egy kortárs zeneszerző ír atmoszférikus zenéi tartalmakat. Csendből egészen másképp szólal meg a klasszikus zene, mint zajból és számomra ebben a dimenzióban is nagyon fontos a kontextualizálás. ○

őket elsősorban a szemükön keresztül kell megszólítani, s azután lehet a szívükhöz, az értelmükhöz közelíteni. Az a betapadási, odahangolódási készség a vizuális élményen keresztül jön – másképp fogalmazva, így nem „kapcsol el”. Ez nem rossz vagy jó, hanem teljesen természetes dolog, ami alkotóként kiindulási alap, tényként kell kezelniük.

A történet egyrészt közismert, másrészt talán túl mesészerű is. Mennyire

○ Seregi-díj átadó, 2021 | Fotó: Kummer János

Kortárs örökségvadászok

Szerző: Jászay Tamás

Firenzében játszódik, de korántsem Dante korában Puccini egyik legnépszerűbb operájának *új feldolgozása*. Az Eiffel Műhelyházban decemberben futó produkció rendezőjét, Toronykőy Attilát arról kérdeztük, mitől válik 2.0-ássá Gianni Schicchi jól ismert története?

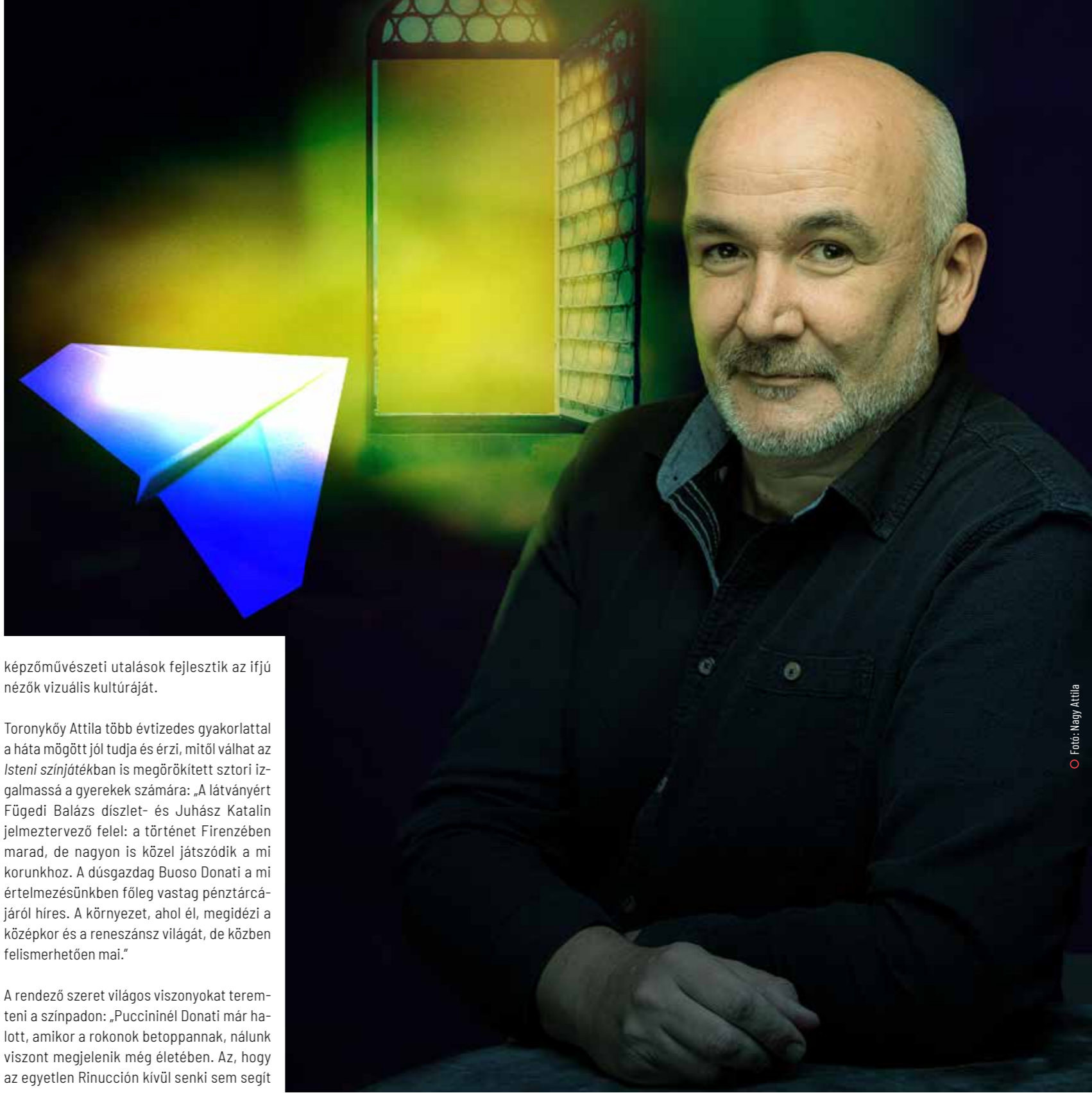
„Mindig is zavart az opera korszerűsített színpadi feldolgozásaiban, amikor Buoso Donati halottas ágya körül elkezdene egy ösvéren meg a signai malmon civakodni az örökségre vágyó rokonok. Az ingatlanok, a pénz, a vagyontárgyak még hagyján, de mi az, aminek ma olyan jelentősége lehet, mint egykor egy igavonónak és egy malomnak?” Ez volt a kiindulópontja Toronykőy Attila rendezőnek, aki Puccini utolsó befejezett operáját viszi színre a Bánffy teremben.

A Lázár Ervin Program, MVM Pikoló Program keretében látható *Schicchi 2.0* célközönségét a nyolcadikosok alkotják, vagyis a színpadon látottakat és hallottakat az ő számukra kell vonzóvá tenni. Fontos minél közelebb hozni a játékot a nézőkhöz, ami ezúttal szó szerint is megtörténik a különleges térelrendezés jóvoltából. A rendező hisz a színház ismeretterjesztő erejében: a

képzőművészeti utalások fejlesztik az ifjú nézők vizuális kultúráját.

Toronykőy Attila több évtizedes gyakorlattal a háta mögött jól tudja és érzi, mitől válhat az *Isteni színjáték*ban is megörökített sztori izgalmassá a gyerekek számára: „A látványért Fügedi Balázs díszlet- és Juhász Katalin jelmeztervező felel: a történet Firenzében marad, de nagyon is közel játszódik a mi korunkhoz. A dúsgazdag Buoso Donati a mi értelmezésünkben főleg vastag pénztárcájáról híres. A környezet, ahol él, megidézi a középkor és a reneszánsz világát, de közben felismerhetően mai.”

A rendező szeret világos viszonyokat teremteni a színpadon: „Puccininél Donati már halott, amikor a rokonok betoppannak, nálunk viszont megjelenik még életében. Az, hogy az egyetlen Rinucción kívül senki sem segít

Fotó: Nagy Attila

a haldoklón, sokat elárul a családtagok jelleméről.” Ha azonban a gazdag polgár az előadás elején még él, az megbolygatja a dramaturgiát, hiszen a halott felöltöztetését és ágyba fektetését – ami sok *Gianni Schicchi*-előadás leghumorosabb pillanatait hozza – újra kell gondolni. „Valóban, Buoso Donati ágy helyett nálunk a hatalmas íróasztala mellől diktálja a végrendeletét” – árulja el a rendező.

Visszatérve az alapproblémához: az ösvér és a malom „kortársiasítása” szokatlan, új megoldásokat szül a színpadon. „Úgy képzeljük, hogy egy olyan típusú ember, mint a mi Donatink, sokkal kézzelfoghatóbb, ha úgy tetszik, látványosabb értéktárgyakba fekteti a pénzét. Hogy pontosan mibe, az kiderül az előadásból, de a mindenre elszánt rokonok motivációja is érthetőbbé válik: olyan dolgokat kerestünk, amiért sokan lennének hajlandóak szinte bármire.”

Ha a színházban egy szereplő a nézőtér felől érkezik, az azt üzeni, hogy ő a közönség képviselője: „Schicchi a gyerekek felől lép majd színre, mert ő gerinces ember, aki mindenáron meg akarja oldani az előállt helyzetet. Pártfogoltjait, Rinucciót és Laurettát nem a pénz érdekli, csak a szerelem, így éles kontrasztban állnak Donati családtagjaival.”

Kihívást jelent, egyben lehetőséget rejt magában, hogy a *Schicchi 2.0* hármas szereposztásban kerül színre. „Fiatal, de nagyon különböző habitusú énekesek játszanak majd, akik vélhetően a sztori más-más színeit jelenítik meg. Az üde humor, a vizuális poénok és gegek nekik és a nézőknek is segítenek.”

Egy kis plusz

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Rákossy Péter

Kevés szebb dolog van annál, mint gyerekek előtt kinyitni az opera birodalmának kapuját. A kulcs sok esetben a *pedagógus kezében van*, ezért nekik nyújt segítséget immár 2016 óta az OperAkadémia és az OperAkadémia Plusz. Az egyik, épp egy szeszélyes április 1-jére eső kurzusnapra mi is ellátogattunk.

Az esős tavaszi délelőttön szimpatikus társaság gyülekezik az Operaház Előcsarnokában. Vannak, akik egyedül váraкоznak, többen beszélgetnek, mások pedig telefonnal a kezükben sétálnak a márványoszlopok között és fotókat készítenek minden érdekesnek tűnő részletről, ki nem hagyva a rézcsillárokat, a mennyezeti freskókat és a márványlépcsőket sem. Az egyikükhöz odalépve megtudom, hogy azért is érdekli a gazdag szín- és formavilág, mert általános iskolai tanító, aki rajz speciálkollégiumot is tart a diákoknak. „Csodálatos ez a felújított épület, nem tudok betelni vele! Olyan, mint egy tündérpalota vagy egy templom. Nem lehet elég fotót készíteni róla!” – mondja, miközben visszanézi a telefonján a szebbnél szebb képeket. Nem is tartom fel tovább, egy csoporthoz fordulok. Ők Kiskőrösről érkeztek, az énektanárt az is-

kolalelkész is elkísérte: „Nagyon érdekel a művészet, a zene, és az OPERA mindhárom játszóhelyét

szerettem volna megnézni.” Egy művészet-történet szakos egyetemista is szemlélődik a váraкоzóк közt, aki szakdolgozatot ír, és műemlékvédelemmel is foglalkozik. „Pár éve már részt vettem ilyen típusú előadásokon az Erkel Színházban, idén az Eiffel Műhelyházba is szerettem volna eljutni, de rengeteg volt a tanulnivalóm” – meséli, miközben megindul a csapat a frissen csiszolt, vörös szőnyeggel borított márványlépcsőkön a Székely Bertalan terem felé, az aznapi előadások színhelyére.

Az OperAkadémia Plusz négy napnyi, ötszemes harmincórás akkreditált továbbképzésén a mintegy hatvan főnyi érdeklődő az előadásokat az Erkel Színházban, az Eiffel Műhelyházban és mindenki örömeire 2022 tavaszától ismét az Operaházban is hallgathatja. Itt az OPERA vezetői, kiemelt munkatársai,

Fotó: Rákossy Péter

de egymásra épülve is megállja a helyét, az egyiken való részvétel nem előfeltétele a másikra történő jelentkezésnek. A következő, őszi OperAkadémián az operát, mint műfajt járják körül, de a balettről is sok szó esik majd, csakúgy mint a rendező szerepéről, a zenekarról, az énekkarról vagy a hangképzésről. Lesznek situációs gyakorlatok és az OPERA köznevelési programjait is részletesen bemutatják. (További információk a [www.opera.hu/hu/rolunk/operakademia-](http://www.opera.hu/hu/rolunk/operakademia-plusz)

operakademia-plusz oldalon található – a szerk.).

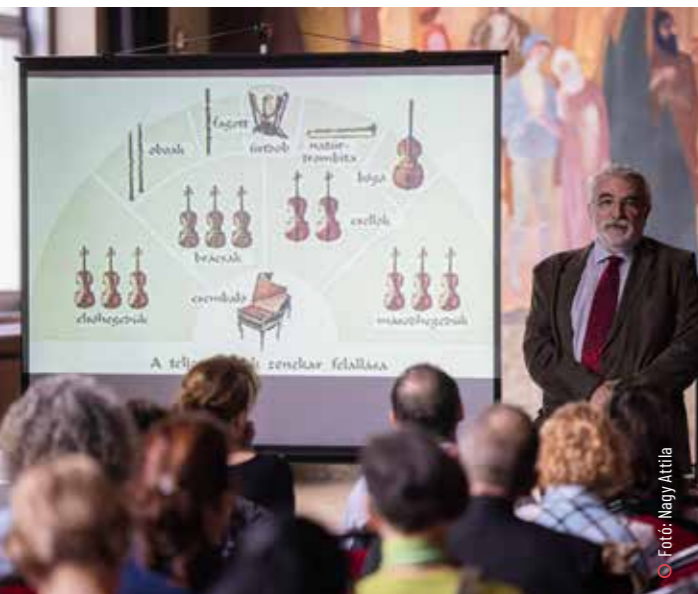
Nagyköveti és művészei nem kisebb dologra vállalkoznak, minthogy komplex képet adjanak az opera és a balett műfajáról, a színház napi működésének alapos megismerésén, színes, inspiráló, egyben személyes élményeken keresztül. A tavaszi kurzuson többek között szó volt a művészeti terület igazgatási munkáiról, a modern és kortárs táncművészetről, az operai nagy elődökről, az OPERA marketing- és PR-tevékenységéről, az Operaház 138 éves múltjáról és a gazdag repertoárról. A jelenlévők betekintést nyerhettek előadások és művészeti táruk próbáiba, a sűgő és az ügyelő munkájába, készíthettek szobrokat, festhettek díszletet, megnézhatték a jelmez- és a fodrásztárat is. Bejárhatták az Eiffel Műhelyházat, a felújított Operaházat, és megnézhatték egy esti előadást is, ami előtt rövid bevezetőt, műelemzést, felkészítést hallgathattak meg. Nem csoda, ha sok a létszám, mint az idén tavasszal. Végre visszatérhettünk az otthonunkba, nagy öröm, hogy újra itt lehetünk” – ezt már Kákay István, a Művelődésszervezési és Képzési Osztály vezetője emeli ki a délelőtti, az első előadás bevezetéseként.

Az OperAkadémia Plusz a 2016 óta működő, nagyszabású, köznevelési program, az OperAkadémia folytatásaként, kibővítéseként jött létre. A két továbbképzés önállóan,

Ahogy látható, az OPERA a programokkal nem csupán fel szeretné kelteni a pedagógusok érdeklődését az opera műfaja iránt. Biztos ismereteket kíván átadni az operatörténet, a műfaji sajátosságok, a balett alapjai és az Operaház, mint intézmény témakörében, bízva abban, hogy a pedagógusok a képzést követően olyan kompetenciákkal rendelkeznek majd, amelyek alkalmassá teszik őket a műfajok diákság felé történő közvetítésére.

Az itt szerzett ismeretek pedig igen jól alkalmazhatók a mindennapokban, állítja az áprilisi délelőttön zsűfólasig megtelt Székely Bertalan teremben az előttem ülő résztvevő, aki vidéken lakik, de Budapesten tanít magyart és táncot: „A balett világa különösen érdekel, és nagyon sok mindent tudok hasznosítani az itt hallottakból, ezért is jelentkeztem az őszi OperAkadémia után a tavaszi OperAkadémia Pluszra is – mondja. – Az iskolám részéről is igény van arra, hogy részt vegyek ezeken az előadásokon. Az unokatestvérem egyébként táncol a Magyar Nemzeti Balettintézetben, a március 12-i *Újranyitó* gálán is szerepelt. A növendékeimet is el fogom hozni ide, mégpedig a *Rómeó és Júliára*. Kell a gyerekeknek a kapaszkodó, különösen ebben a zűrzavaros korban, amiben jelenleg élünk.” A mellettem

ISMERETTERJESZTÉS

Fotó: Nagy Attila

foglalják össze gondolataikat. „Az első olyan képzés, ami hasznos is. Sok új tudást kaptam, néhány meglévőben megerősödtem. Színes, érdekes témákat vetettek fel, és mindezt mély alázattal adták át. Hihetetlenül lelkes volt az összes előadó, ami nekünk, fásult tanároknak külön élmény” – olvasható az egyikben. „Már harmadik alkalommal veszek részt a továbbképzésen. Mindig elégedetten távozok, nagyon jó előadásokat hallhatok, elhivatott szakemberekkel találkozhatok!” – írta egy másik résztvevő. „Nagyon hálás vagyok a lehetőségért, mert rég »elhagyott« készségeimet ébresztette fel, illetve az iskolámnak friss, hasznos és lélekemelő programokat nyújthatok át” – érkezett a visszajelzés. „Végig azt éreztem, hogy itt a pedagógus nagy becsben van tartva, ami manapság ritkaságszámba megy. Legjobb része a képzésnek, hogy mindenki számára izgalmas, annak is, aki teljesen laikus és annak is, aki otthonosabb a témában” – reflektált egy tanár. A számos pozitív visszajelzésnek a változatos témák, a lelkes előadók, a magas színvonal, az élmények feltöltő ereje és a jó szemléltetőeszközök is visszatérő elemei, mint ahogy az itt szerzett információk, tapasztalatok továbbadásának szándéka is megjelenik. Reméljük, az ilyen kezdeményezések nyomán minél többek látogatnak el majd újra – vagy épp először – az OPERA játszóhelyeire. ◊

ülő, magyar-történelem szakos pedagóguskolléga is hasonló állásponton van. Ócsán tanít, és épp színházi programmal kapcsolatban csetel a telefonján. Amikor szusszanásnyi időhöz jut, elmeséli, hogy az iskolában ő szervezi a színházlátogatásokat, és a világjárvány előtt már jártak az Operaházban a diákjaival különböző előadásokon. „Tervezem, hogy ismét elhozom őket” – mondja sietve, és ismét elmerül az üzenetekben.

Fotó: Berecz Václav

Ahogy az előzőekből is kiderült, az akkreditált továbbképzésre a szélrózsa minden irányából érkeznek az országból. A pedagógusok a kurzus végén tesztet töltenek ki, hogy rögzítsék ismereteiket, majd elégedettségi kérdőíven jelezhetnek vissza a szervezőknek, néhányan pedig rövid dolgozatban

Fotó: Nagy Attila

HEREND PORCELÁN

Herend
200

TRADÍCIÓ - INNOVÁCIÓ

HEREND VIKTÓRIA
H-8440 KOSSUTHI L. U. 135.
TEL.: +36 88 523 223

SZENTENDRE DIANA
H-2000 BOGDÁNYI U. 1.
TEL.: +36 26 505 288

BUDAPEST PORCELÁN PALOTA
H-1051 JÓZSEF NÁDOR TÉR 10-11.
TEL.: +36 20 241 5736

LISZT FERENC NEMZETKÖZI REPÜLŐTÉR
BUDAPEST
TEL.: +36 30 190 0673

BUDAPEST BELVEDERE
H-1061 ANDRÁSSY ÚT 16.
TEL.: +36 1 374 0006

BUDAPEST HADIK
H-1014 SZENTHÁROMSÁG ÚT 5.
TEL.: +36 1 225 1051

Új kalandok

Szerző: Filip Viktória

Őszől *visszatér* az OPERA egyik legnépszerűbb köznevelési programja MVM OperaKaland néven. A gimnazista korosztály és tanáraik széles kínálatból csemegézhetnek: nemzeti operától grandiózus produkciókon át a balettig ível a választék, amiben még rockopera is szerepel.

Fotó: Nagy Attila

Nemzeti operánk, a *Bánk bán*, a legendás, 1937 óta futó, Nádasdy Kálmán-rendezte *Bohémélet*, az adventi időszak legkedveltebb balettje, *A diótörő*, Seregi László csodálatos koreográfiája, *A makrancos Kata*, a táncirodalom ékköve, *A hattyúk tava* és a rendkívül látványos balett, a *Don Quijote* is szerepel a kínálatban. A nagy klasszikusokat olyan különlegességek egészítik ki, mint a 3D-s „mágikus képekkel” megelevenedő *Carmina Burana*, valamint a magyar rockopera- és musicaltermés messze legsikeresebb darabja, az *István, a király*. A választás nem lesz nehéz, időpontot találni és utazást szervezni azonban sosem egyszerű. A diákok a darabok főpróbáit tekinthetik meg kedvező, 1000 Ft-os jeggyel, esti előadás keretében, de azok az iskolák és osztályok sem maradnak ki az élményből, akik nem tudnak Budapestre látogatni. Ők az OPERA által kiküldött elérhe-

tőségen keresztül ingyenesen megnézhetik a produkció felvételét. E mellé természetesen felkészítő segédanyagot is biztosít a dalszínház, így mindenki elmélyülhet az operák és balettek izgalmas világában. Az egyes előadások előtt egy hónappal érkezik a felhívás az iskolákhoz, hogy a rendszeres látogatóknak vagy az új érdeklődőnek számító intézmények is értesülhessenek.

Az ősszel induló programnak már egyfajta felütése is volt. Ahogy arról e lap hasábjain is beszámoltunk, az *Újranyitó Fesztivál* keretében a felújított Operaházat a nézők közül elsőként a diákok vehették birtokukba márciusban a *Hunyadi László* és a *Mayerling* diákpremierjein. A fiatalok ingyenesen nézhették meg az előadásokat, de nem csak ennek volt köszönhető, hogy számos, pozitív visszajelzés érkezett. „A Ceglédi Erkel Ferenc Alapfokú

Fotó: Nagy Attila

Művészeti Iskola vezetősége, két zenetanára és tíz, kiemelkedően tanuló diákja nevében szeretnénk köszönetet mondani az ajándékba kapott előadásért! Mindannyiunk számára fantasztikus élmény volt belépni a felújított palotába, bejárni a csodálatos Operaházat, aztán az első sorból részesévé válni a jól

ismert Erkel-műnek. Diákjaink számára életre szóló, meghatározó élményt varázsoltak, amiért nagyon hálásak vagyunk!” – írta Fazekas Zsuzsanna zongora tanszakvezető. Lénárt Eszter szerint „a látvány, a zene és az ünnep fényét jelentő *Himnusz* mind-mind téma volt még a hazafelé vezető vonatúton is.” A Gödöllői Erkel Ferenc Általános Iskola tanulói és tanárai is felejthetetlen élményként értékelték a színházlátogatást, az Orchidea Magyar-Angol Két Tanitási Nyelvű Gimnázium diákjai személyében pedig „új operabarátokra” talált az OPERA.

Mindez nem jöhetett volna létre a művészek és a tehetségek ügyét fontosnak tekintő MVM Csoport nélkül. A nagy múltú cég az újraindítás alkalmából állt az OPERA mellé, az együttműködés során főként a fiataloknak szóló népszerű programokhoz nyújtanak segítséget (ahogy arról a *Beköszöntőben* is olvashatnak a 3. oldalon – a szerk.). Így lehet-

séges, hogy a 2013 óta tartó „hagyomány” folytatódik – ekkor kezdődött ugyanis az OperaKaland, az OPERA nagyszabású középiskolai programja. Hét szezon alatt közel 300 000 diák jött el az Erkel Színházba, és tekintett meg 15 különféle dalművet és balettet. A Lázár Ervin Program létrejöttével az intézmény 2022-ben megújította saját programját, hogy a műfaj szébbnél szébb kincseiben minél többeknek teljék öröme a fiatal korosztályból is. ○

Fotó: Nagy Attila

Termek, falak, avatók

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Berecz Valtér

Az Eiffel Műhelyház azért jött létre, hogy gyártóközpont, raktárbázis és próbacentrum legyen, működése jelenleg is az operaházi produciók létrejöttét szavatolja. Eredeti funkcióit változatlanul betölti azzal együtt, hogy az OPERA az ukrajnai háborús helyzettel összefüggő, átfogó gazdasági intézkedések nyomán fellépő elvonások, a megnövekedett közüzemi költségek és a valutaárfolyam-mozgások miatt a Bánffy Miklós terembe meghirdetett felnőtt előadások lemondására kényszerült a 2022/23-as évadban.

A próbalehetőségek a nyár folyamán öt próbateremmel és hat gyakorlóhelyiséggel bővültek, valamint büszkeségfal hirdeti azok nevét, akik az épület végső kiviteli, belsőépítészeti munkáiban részt vettek. Az épületfestéstől a burkoláson keresztül a villanszerelésen át a kertrendezésig az OPERA munkatársai mindent elvégeztek az Eiffel Műhelyház körül, továbbá az új termék speciális padlóburkolatait, az akusztikus falburkolatokat, hangelnyelő álmennyezeteket is ők gyártották le, helyezték fel, illetve festették ki. Munkájuk a 2 milliárd forintból létrejövő próbatermekhez további egymilliárdos értéket tett hozzá. Mindezt a Covid-járvány és az ennek hatására bevezetett egészségügyi korlátozások miatt munka nélkül maradó színpadi

műszak törvények adta átírási lehetősége és a munkavállalók egyéb képzése tette lehetővé. „Nagyszerű munkát végeztek, és bizonyították elkötelezettségüket az intézmény iránt” – fogalmazott Ókovács Szilveszter főigazgató a büszkeségfal avatóján.

Az Eiffel Műhelyház építésénél már korábban is alkalmazott, „ház a házból” koncepció szerint alakították ki az Óriásraktárban a helyiségeket, így a 324 m²-es Ferencsik János zeneterem is. Kocsár Balázs zeneigazgató szerint a jogelődöket tekintve Magyarország legrégebbi és legnagyobb zenekarának ez a harmadik próbaterme. „Itt akár a teljes, 230 fős OPERA Zenekar is próbálhat.” A 189 m²-es Mikó András rendpróbatere a rendelkező

Fotó: Berecz Valtér

Fotó: Berecz Valtér

próbák korai szakaszában a bensőségebb műhelymunkák megvalósítását teszi lehetővé. Almási-Tóth András művészeti igazgató kiemelte, hogy a tér otthonossága segít megalapozni a színpadi munkát és azt, hogy a művészekből valódi csapat kovácsolódjék.

Az Eiffel Műhelyház az OPERA kortárs balettprodukciónak kizárólagos játszóhelye, így szükségessé vált egy melegítésre és részpróbaakra is alkalmas terem, ez a 216 m²-es Jan Cieplński balett-gyakorló. Solymosi Tamás balettigazgató elmondta, hogy a padló speciális, kellő rugalmasságú rétegrendje a balett-táncosokra lett tervezve. A teremavatókon a kilencvenéves Szinetár Miklós is részt vett, aki a Békés András és saját nevét viselő, egyenként 270 m²-es háziszínpadok avatóján hangsúlyozta: „Az Eiffel Műhelyház a Magyar Állami Operaház megérkezése a 21. századba. Emellett öröm látni, hogy az OPERA jelenlegi vezetése gondoskodik a múltjáról is.” Az egyenként 270 m²-es háziszínpadok az OPERA játszóhelyeire tervezett épített díszletek befogadására is alkalmas belmagassággal és külön-külön kiépített kamionbeállókkal, díszletkapukkal rendelkeznek. Mindkét háziszínpad a színpadi próbákkal közel egyenértékű rendpróba megtartását teszi lehetővé.

Az öt új, 10 méteres belmagasságú, nagyszabású próbatermet a MATA-DÓR Architektúra készítette, a szerkezetkész kivitelezést az

Fotó: Berecz Valtér

EBH Invest végezte, a Ferencsik zeneterem Arató Éva akusztikai szakértő tervei alapján jött létre. Mindegyik tér hangszigetelt és klimatizált, jelentős tűzvédelemmel is rendelkezik: ilyen koncentrált próbakomplexum a világ legnagyobb és leghíresebb operaintézményében sem létezik, megfelelő hely hiányában. Az öt új csoportos próbaterem mellett ugyancsak felavatták a Roubal Rezső ütőhangszeres gyakorlótermet, a Huszár Klára ájtárót, a próbatermeket összekötő, 72 méter hosszú Gela Lajos folyosót, valamint a Tüdős Klára vászon-díszlettárolót, amely ugyancsak 72 méteren képes befogadni a zsinórpadrólógatott festett háttérket. Az Eiffel Műhelyház Óriásraktárát körülölelő függőfolyosóból nyíló tetőtérben további öt személyi gyakorlótermet alakítottak ki.

Dr. Fürjes Balázs, a Miniszterelnökség parlamenti államtitkára megnyitó beszédében kiemelte, hogy az OPERA Eiffel Műhelyház Óriásraktár-hajójában épített próbakomplexum átadása egy izgalmas és kreatív történet közepe, hiszen a szomszédban épül az OperaDepó nevű, 12 ezer négyzetméteres díszletraktár, és ezen a területen valósul meg a Közlekedési Múzeum új épülete is. „Zenekarok, szolistasok, balett-társulatok egyaránt világszínvonalú körülmények között próbálhatnak ezentúl az Eiffel Műhelyházban. Rozsdából arany, új, eleven városrész, kulturális központ épül az egykori járműjavító parkban.”

Ahogy még sosem láttuk

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Opera Café

Könyvek, albumok, magazin, CD-k és DVD-k, televíziós magazinműsor és nyári életútinterjúk, videók és élő közvetítések, teljes előadások itthoni és nemzetközi platformon elhelyezve. Az OPERA eddig is jelentékeny médiabirodalma újabb területtel, a *dokumentumfilmek* világával bővült. Ruttner Kata rendezőt kérdeztük.

Két új, az Eiffel Műhelyházzal és az Erkel Színházzal foglalkozó dokumentumfilm is napvilágot látott az elmúlt hónapokban. Milyen szándékkal jöttek létre?

Az alkotások célja, hogy közelebbről mutassák be az OPERA játszóhelyeit, és a kulisszák mögé vigyék a nézőket. Az Eiffel esetében azt kívántuk kiemelni, hogyan lesz egy szerelő-csarnokból az ország legnagyobb kulturális intézményének – világviszonylatban is egyedül – multifunkciós komplexuma, az Erkelnél pedig a színház történetét állítottuk fókuszba. A legnagyobb művészek és alkotók közvetítésével olyan háttérinformációkat tudhatunk meg az OPERA izgalmas világáról, amelyeket

eddig talán még soha nem hallottunk. A filmek által még több emberhez szeretnénk elvinni a magyar operajátszás történetét és hírét.

Mi volt a fő tematika, a fő szerkesztési elv az egyes filmek esetében?

Mindkét film a magyar operaélet és a magaskultúra korszakonkénti lenyomatait tükrözi, hozzávetőlegesen az elmúlt 120-130 év történéseit foglalva össze. Az „Utolsó első” – Így készült az OPERA Eiffel Műhelyháza címűnél az elmúlt nyolc év transzformációját látatjuk, de a film az 1800-as évek végére is visszavisz, amikor az Európa-szerte elismert mérnök és statikus, Feketeházi János meg-

tervek szerint tovább bővíthet: opera- és balettképzésekkel létrejöhet az Opera Campus.

Hasonló a tematika az Erkel-film esetében is. A *Mentesítő és mentőhajó* – Az OPERA Erkel Színházának 70 évada című filmben a legizgalmasabb pesti színház története elevenedik meg: hogyan lett mozi, varieté, sportcsarnok, sőt cirkusz, majd az OPERA játszóhely. Megtudhatjuk, mely periódusokban segítette az anyaszínházat mentesítő- és mentőhajóként. Az 1900-as évek elejéig kanyarodtunk vissza, amikor a Márkus család mindössze tíz hónap alatt felépítette Budapest első népopera-ját. A filmben a munkatársak, a művészek és az alkotók mesélnek arról, hogy számukra mit jelent az Erkel Színház, de láthatóak a közelemből legfontosabb előadásai, eseményei, és felsejlik a jövő is: terveken mutatjuk meg, milyen lehet a II. János Pál pápa téren álló teátrum, amikor majd megújul.

Mennyi időt vett igénybe az elkészítésük?

Az Eiffel Műhelyházzal szóló filmhez természetesen forgattunk friss felvételeket, de nagyon sok képet és interjút az OPERA sajtó gyártású riportmagazinjából, az M5-ön

és online, az intézmény közösségi oldalain is látható *Opera Café*ből emeltem át, írtam és szerkesztettem újra. 2016-ban indult el a műsor, azóta készítünk riportokat az Eiffelről. A szövegírás, a szerkesztés és a film utómunkája további három-négy hónapot vett igénybe, úgy, hogy közben az Opera Café sem állt le. Hasonlóképpen történt az Erkel Színházról szóló filmnél, amelynek forgatásai 2022 januárjában kezdődtek és március elején már látható volt a 30 perces részlet *A farsang búcsúszavai* című gálán. A filmek Ókovács Szilveszter főigazgató ötlete alapján és lektorálásával készültek. Fontos elmondani, hogy az Opera Café stábja és szerkesztői is részesei voltak a forgatásoknak, többek közt Polgár Géza szerkesztő-riporterrel, Németh Gyula, Kovács Márk operatőrökkel, Illés Árpád kameratechnikussal, valamint Szász Attila és Gelencsér Ákos vágókkal együtt.

Az Erkel Színházhoz kapcsolódó film-ből tehát készül egy hosszabb változat. Mely pontokon várható bővítés?

Több ponton is: minden részhez toldottam plusz információkat, valamint a filmben megszólaló interjúalanyok, művészek is hosszabban beszélnek majd a kibővített verzióban. Továbbá forgattunk az Erkel ideiglenesen búcsúztató gálán is, természetesen az is belekerül majd a végleges, egészestés változatba.

Az Eiffel Műhelyházat bemutató alkotás jóval pregnansabb. Hogyan lehet áttekinteni ennyi év történéseit tizenkét percben?

Ez a változat valójában a film egy rövidebb verziója, amely az Eiffel Műhelyház 2021-es hivatalos átadásán, az *Újjászületésnapon* került közönség elé. Fontos volt, hogy az elengedhetetlen részleteket elmondjuk, de mégse legyen túl hosszú, hiszen az emberek a hivatalos megnyitót, és nem a film miatt jöttek el az Eiffel Műhelyházba. A programba mégis belesimult, mert megmutatta, honnan hová jutottunk, továbbá számos érdekes, látványos információt át tudtunk adni a közönségnek. Sőt, készült

◉ Az Operaház Újranyitógáláján, 2022 - Barta Dénes, Kovács Márk, Ruttner Kata, Németh Gyula, Polgár Géza, Illés Árpád | Fotó: Nagy Attila

egy még rövidebb változat is, munkacímén az *Eiffel-etűd*. Ez egy három perces összeállítás Pacsay Attila zenéjére, drónnal forgatva. A videó rövid címszavakkal mutatja be a komplexumot, ami szintén megtekinthető online, de az Eiffel Műhelyház látogatói útvonalán is megnézhető egy óriáskivetítőn.

Említetted a drónfelvételeket. Milyen más, szintén 21. századi vagy különlegesnek számító megoldást alkalmaztatok a készítésnél?

A kameráink és a drón mellett használtunk akciókamerákat, illetve 360 fokos kamerákat is, amelyek – ahogy a nevük is sugallja – felvétel közben 360 fokban rögzítenek. Nem csak külső, hanem beltéri felvételekhez is alkalmaztunk drónt, vagy forgattunk úgy, mintha drónnal repültünk volna. Készítettünk továbbá timelapse és slow motion felvételeket is. Ezek a kreatív megoldások az utómunkánál több lehetőséget, a végeredményben pedig izgalmasabb, maibb képi világot adtak.

Az Opera Café főszerektője és riportere is vagy. Mennyiben jelent mást egy dokumentumfilm létrehozása, mint a riportok készítése és a hetente jelentkező televíziós műsor szerkesztése?

Egy dokumentumfilm elkészítése komplexebb feladat. Tisztában kell lenni minden, az adott filmhez kapcsolódó információval, jobban el kell mélyülni a témában, rengeteg nyersanyagot kell szerkeszteni, az Eiffel Műhelyházról szóló filmnél több tucat archív anyagot is össze kellett válogatni. A 2016-os indulás óta szinte végig én voltam a műsor főszerektője – egy év kihagyással, mert közben megszületett a *kislányom* –, így minden elkészült anyagot láttam, a fejemben van a legtöbb az Eiffellel és az Erkel Színházzal kapcsolatos riport is, riportkészítésben tizenöt éves rutinom van. Ezzel együtt egységként kell látni egy nagyobb terjedelmű, képek és interjúk alkotta rendszert, a filmeket pedig úgy kell szerkeszteni, hogy azok felkeltsék a figyelmet. Legyen jó a tempójuk, adjanak tudást, legyenek minőségiek, emellett pedig izgalmasak a nézők számára.

Hol láthatóak a filmek?

Az Erkel Színházról szóló alkotás hosszabb változatát a jövőben publikáljuk. Az Eiffel Műhelyházról készült film az OPERA közösségi oldalain látható, de 2022 júliusában az M5 kulturális csatorna is vetítette az Opera Café nyári kiadásában, így az MTVA archívumába is bekerült. ◉

Könyvekre hangolva

Adja át magát az olvasás nyugalmának a Libri Magazin oldalán

LIBRI MAGAZIN

A szerveztő

librimagazin.hu

Rajt előtt az utánpótlásról

Szerző: Pallós Tamás

Az OpeRajt elindításával a magyar vokális komolyzenei élet utánpótlás-neveléséhez szeretne hozzájárulni az OPERA, mindenekelőtt a képzés főszereplőit, az *énekmestereket* bevonva. E koncepció kidolgozásával Bátoriné Éva, Érdemes és Kiváló Művész, a Debreceni Egyetem magánének tanszékének vezetője lett megbízva.

Fotó: Éder Vera

Több mint harminc éven át tartó operaszínpadi karrierjének tapasztalataival felvértezve Bátoriné Éva szerepkört váltott: „A színpadot magam mögött hagyva úgy gondoltam, már többet tehetek a Házért és a műfajért, ha az utánpótlással foglalkozom. Vallom, hogy autentikusan kell élnünk. Én úgy lehetek hiteles, ha belátom: amit a tükörben látok, az valós. A színpadi lét »hallvány és látvány« egyben, nekem már nem ott van dolgom. Számomra üdítő a fiatalok teljesítménye. Hozzáállásuk, mozgáskultúrájuk más, mint a miénk volt,

de ez így van rendjén, övék az opera jövője. Régóta tanítok, az ösztönzés módjai pedig kezdettől foglalkoztattak, mert nevelni is csak motiválón lehet.”

Az OpeRajt vállalásainak összefogására Ókovács Szilveszter főigazgató kérte fel Bátoriné Évát: „Ugyanúgy az alapoktól próbálom felépíteni, ahogyan kilenc évvel ezelőtt, amikor az OPERA Nagykövetei Programot megalkottuk. A nagyköveteik iskolás gyerekekkel foglalkoznak országsszerte; lényegében ház-

Fotó: Nagy Attila

hoz visszük az operát, az ifjúság tanórák vagy külön foglalkozások keretében ismerkedhet a műfajjal. Míg a nagyköveteik a leendő közönség megszólításához, kineveléséhez járulnak hozzá, addig az OpeRajt az énekesi utánpótlás ügyét szolgálja.”

Miért vál(hat)ot mára ennyire égetővé az énekeshiány? A művész-tanár válasza ebben is racionális: „A 21. század egyik alapproblémája, hogy nehezen motiválhatók a fiatalok. Ez a generáció szinte kizárólag a virtuális világban, a közösségi médián él. A közösségi oldalak viszont többnyire álteljesítményeket közvetítenek: az ifjak nem látják a valódi, maradandó sikerekhez vezető, nehezebb utakat, nem »konfrontálódnak« a valósággal. Egy operaénekes nem állhat ki és énekelhet el egy szerepet alapos tudás, évekig tartó felkészülés, gyakorlás nélkül. Nálunk nincs könnyebb út, gyors siker. Az éneklést a teljesítménycentrikus élsporthoz tudnám hasonlítani. Mostanában az opera vonatkozásában is egyre gyakrabban szembesülünk azzal, hogy bizonyos szerepekre hiányoznak előadók. Mivel férfi énekesekből még kevesebb áll rendelkezésre, az OpeRajt külön oda szeretne figyelni férfi énekestehetségek képzésére, illetve énekmestereik segítségére.”

Hogyan működik majd ez a program? Röviden összefoglalva: „Tapasztaljuk, hogy ma minden téren milyen gyakori a pályaelhagyás.

A fiatalok oda mennek dolgozni, ahol könnyebben lehet sok pénzt keresni. Márpedig ahhoz, hogy egy ifjú énekes színpadképessé érjen, rengeteg munka, kitartás, gondos felkészítés szükségeltetik. Esetünkben tehát rendkívül fontos szerepük van a növendékeket ösztönző oktatóknak. Az OpeRajt programjának lényege, hogy az OPERA felveszi a kapcsolatot és szoros együttműködést alakít ki énekmesterekkel, valamint tanítványaikkal. Olyan hangképző mestereket keresünk, akiknek a tanítás és az opera egyaránt szívügyük. Fontos a szakmai tudás, az elhivatottság és az elköteleződés, hiszen egy hosszú távú, évekre előre mutató kooperáció alapjait szeretnénk lerakni. Jóllehet a pályázat elbírálásakor sokat nyom a latban a jelentkező tanárok gyakorlatban eltöltött éveinek száma, de külön hangsúlyozzuk: fiatal énekmesterek jelentkezését is várjuk. Hiszen az operaműfaj oktatásában, átadásában övék a jövő. Az OPERA innovatív módon a program valamennyi szereplőjére vonatkozóan gyümölcsöző együttműködést kínál.”

Fotó: Kummer János

„Láttam magam az »Univerzum« színpadán”

Szerző: Braun Anna

Nyáron ünnepelte hatvanadik születésnapját, rajongó közönségével ősszel az *Erkel Színházban osztja meg az örömét*. Énekelt a világ legfontosabb, legrangosabb operaházaiban, dolgozott korunk legnagyobb művészeivel. Rost Andrea Kossuth-, Prima Primissima és Liszt Ferenc-díjas magyar operaénekest, érdemes művészt, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagját szakmai pályafutásáról, élete kiemelkedő pillanatairól kérdeztük.

A színházak nézőteréről, kulturális magazinok olvasóiként Önt egy kiemelkedően sikeres művésznek látjuk, aki soha nem nélkülözte a rajongói odaadást, a szakmai elismerést és az izgalmas kihívásokat, feladatokat. Ez az eredmény, ami számunkra megkérdőjelezhetetlenül megjelenik, miképpen mutatkozik meg az Ön oldalán? Ugyanazt éli meg, amit mi látunk?

Valószínűleg nem. Azt gondolom, hogy kívülről a New York-i Metropolitan, a bécsi Staatsoper, a milánói Scala látszik. Ebben is van igazság, ugyanakkor számomra a siker, a pályám csúcspontjai mindig emberekhez kötődtek. Azokhoz, akikkel együtt tudtam dolgozni, a karmesterekhez, az énekesekhez, a művészekhez, akikkel a pályám során találkozhattam. Amikor Bécsből elkerültem a salzburgi Festspielére, és onnan Riccardo Muti meghívott a milánói Scalába – ezzel elindítva a nemzetközi operaművészet útján –, az számomra főként azt jelentette, hogy a következő években olyan fantasztikus művészekkel dolgozhattam, mint Claudio Abbado, James Conlon, Luciano Pavarotti, Plácido Domingo és persze sokan mások. Nem akarok listát sorolni, de készülök egy könyvvel, ami éppen erről szól: a helyszínekről, a találkozásokról, az élményekről. Szerintem ez a világ már nincs meg olyan módon, ahogyan tizenöt évvel ezelőtt, rengeteget változott az operai

élet. Visszatérve a kérdéshez: nekem a siker az, hogy őket ismerhetem.

A másik ember. Így van.

Az operán kívüli világ változását lehet írni sommásan azzal, hogy több az interakció, de kevesebb a mély interakció, más kvalitások, más típusú jelenlét hoz népszerűséget, mint tizenöt éve. Az operai életben mennyire fontos, hogy ki mit mutat meg magából?

Nagyon érdekes ez a változás. Számomra különös érzés, amikor nagyszerű szoprán művésznőt látok a közösségi oldalakon fürdőruhában befotóztatva. Miközben nekünk eszünkbe nem jutott volna, hogy megmutassunk egy ilyen képet, látom, hogy erre szüksége van a közönségnek, szeretik látni, milyen az énekes, amikor nem a színpadon van, amikor nem Tosca, amikor nem Pillangókisasszony. Ez egy fontos, respektálandó igény. Nekem személyesen egy kicsit furcsa, nehezen is alkalmazkodom hozzá, de úgy hiszem, hogy idomulnom kell, jelen kell lennem, és tartanom kell a kapcsolatot így is a közönséggel. Talán meglepően hangzik a „kell” szócska...

Kell, mert hozzátartozik az előadó-művészethez, bizonyos értelemben a játék része.

Fotó: Emmer László

Fotó: Emmer László

Fotó: Berecz Valter

Nekem szokatlan, mert nem így működünk, de már elfogadom. Sokat változott az is, hogy most, amikor kiosztanak egy szerepet a művésznek nincs mérlegelési lehetősége, el kell vállalnia és pontum. Nekem természetesen más a helyzetem, de a pályakezdőknek ez nem könnyű. Bármilyen van, az adott szöveget, karaktert így-úgy, jól-rosszul, valahogy meg kell oldaniuk, miközben nem biztos, hogy ott tartanak, de nem mernek nemet mondani.

A színházban régen is nagyon erős volt a hierarchia.

Ennyire nem. Az én időmben lehetett nemet mondani, lehetett válogatni. Szívem szerint azt kívánnám a kezdő művészeknek, hogy harminc év múlva is énekeljenek, de nem biztos, hogy fognak.

Annyira túlterhelik önmagukat, a hangjukat?

Fizikailag, hangilag, lelkileg, minden szempontból hatalmas rajtuk a teher.

Ön nem erre a pályára készült, a családja is megosztott volt abban,

hogy támogassák-e a művészet útján, dacára annak, hogy már háromévesen is énekelt és színházat csinált. Maga az opera mint műfaj sem volt egyértelműen adott. Mégis a pályán maradt, teljes egyértelműséggel. Önt mi tartotta bent, milyen erőforrásokból építkezett?

Tényleg nem operaénekesnek készültem, mindig énekeltem, de nem tudtam, milyen műfajban. Számomra a könnyűzene és az operett volt gyerekként elérhető. Az, hogy az opera, ez a nagyon izgalmas és összetett műfaj ennyire beszippant, és ebben élem meg azt, hogy ezért csöppentem erre a világra, az egy folyamat volt. Még a Zeneakadémián sem volt egyértelmű a környezetem számára, amikor én már biztosan éreztem, hogy bennem van annyi erő, ami az operához kell, és láttam magam az „Univerzum” színpadán. Ezzel a tudással, érzéssel az embernek kötelessége azt csinálni, amire született, és az „egészséges tartozással” való jóérzéssel élnie és dolgoz-
nia. Én akkor vagyok „én” teljes mértékben, amikor énekelek, és odaadhatom azt az interpretációt, amit én gondolok. A hatvanadik születésnapom környékén persze foglalkoztat, hogy hol lesz a vége, de úgy érzem, hogy

még nem érkezett el: még tudom teljes odaadással szolgálni a zeneszerzőt, még tudok a zenésztársaimmal harmóniában dolgozni. Az idő hatalmas érték.

Volt olyan szerepe, amiben valamiért úgy érezte, hogy az „én” könnyebben megfogalmazódik, szinte magától kitölti a karaktert?

Pamina számomra egy ilyen szerep. Mozart operája örökérvényű gondolatokat fogalmaz meg, és olyan érdekesnek látom, ahogy elrejtőzik benne a szabadkőműves hagyomány. Azt hiszem, Pamina nagyon én vagyok. Az elején a naiv kislány jelenik meg, igen őszinte érzelmekkel a szülei – Sarastro és az Éj Királynője – felé. Nagyon szereti őket a morcosaggal, a hisztijükkel együtt, bölcsen és éretten. Nem bántja őket, nem követel, inkább megfigyel. Különösen szeretem ezt az operát a „beavatások” miatt, el is hangzik benne, hogy „a legtöbb az, ami lehet, hogy

ember lehetek”. Ezzel pedig lehetőség nyílik megvalósítani, megélni azt, amire születünk, és ezt még tovább is adhatjuk.

Ez a cezúra, a hatvan év is elhozza a „beavatás” élményét?

Bizonyos értelemben igen. Most azt érzem, hogy azt fogom csinálni, amit a legjobban szeretek és azokkal, akiket a legjobban szeretek. Ez az időszak az ajándék számomra, és ez fantasztikus élmény.

Lehetne ez az ajándék még nagyobb, egy olyan szerep vagy helyzet, amire nagyon vágyik?

Ha egy darabban énekelhetnék a növendékimmal, az lenne ez a helyzet. Nagyon vágyom arra, hogy tehetséges fiatalokra találjak, hogy segíthessek nekik, hogy ráérezzenek, hogyan kell a színpadon létezni. Arra, hogy a tapasztalataimat, az érzéseimet átadjam nekik, és ott legyenek velük. ○

mmon!ne

RÓLUNK SZÓL.

Kövessd a marketing-, a média-, az ügynökségi és az üzleti világ legfontosabb híreit online!

WWW.MMONLINE.HU

Újra Budapesten

Szerző: Filip Viktória

Fotó: Jullian Hargreaves

Az elmúlt hónapok megpróbáltatásai dacára néhány reménykeltő pozitívum is akad. Ezek egyike, hogy Anna Netrebko ismét hazánkba látogat: az *Operaházban ad dal- és áriaestet* szeptember 25-én.

Egy olyan produkció érkezik hozzánk, aminek legutóbb a milánói Scalában tapsoltak, és nagy sikert aratott a Philharmonie de Paris-ban, még a kritikusok körében is. „Melyik más hang tölthetné be ilyen könnyedséggel a Filharmónia nagy terét?” – vetette fel a kérdést a *Diapason* publicistája, míg a *Süddeutsche Zeitung* munkatársa szerint jelenleg nincs olyan énekes, aki felvehetné vele a versenyt: „vokálisan Netrebko továbbra is a csúcson van, technikája lélegzetelállító; a hangja, amin nem fog az idő, változatlanul hibátlan.” Ezt a nézetet az *Il Giornio Milano* kritikusa is osztja: „Netrebko hangjának elbűvölő hangszíne egy olyan technikának köszönhető, amellyel ma kevesen vetekedhetnek.” „Ováció és a galériáról ledobott virágcsokrok alkották a háttérét a sikernek, ami darabról darabra diadalba torkollott” – ez már a *La Repubblica* című lapban olvasható.

Több szempontból is izgalmasnak ígérkezik tehát a budapesti est: egyrészt az esetlegesen aláhulló virágcsók felújított Operaházban is szép látvány lehet, másrészt szem- és fültanúi lehetünk annak, hogyan vizsgálják az új akusztika az ária- és dalesten. A zongoránál Pavel Nebolsin virtuóz zongoraművész és kiváló zongorakísérő ül majd, aki 2017 óta dolgozik együtt Netrebkóval és férjével Yusif Eyvazovval, de a hagyományos felálláson túl egy kiváló hegedűs, Kurt Mitterfellner is csatlakozik az előadókhoz, a kettősöknél pedig Elena Maximova lesz a partner. A mezzosoprán

szoprán rutinosan énekel többek közt a bécsi Staatsoper, a londoni Covent Garden és a New York-i Metropolitan színpadán – ahogyan Netrebko is otthonosan mozog a világ legjelentősebb dalszínházaiban és persze Budapesten is. A Müpában 2016-ban adott áriaestje után először énekelt teljes operai szólamot Magyarországon 2017-ben az Erkel Színházban az *Andrea Chénier* koncertszerű változatában, de az OPERÁ-val való gyümölcsöző együttműködés abban is megmutatkozott, hogy korunk legnagyobb szoprán diváját a Magyar Állami Operaház Zenekara kísérte a berlini Waldbühne tévéfelvételes, 2017-es gáláján, valamint a bécsi Konzerthausban adott, 2020-as operagálán is.

Az alapvetően orosz-francia-olasz tengelyen mozgó szeptemberi műsorában éppúgy helyet kaptak részletek az *Adriana Lecouvreur*, a *Louise*, a *Bajazzók*, a *Pikk dáma*, a *Sámson és Delila* vagy a *Hoffmann meséi* című operákból, mint Richard Strauss, Debussy, Dvořák, Rahmanyinov vagy Rimszkij-Korszakov dalai. Az extravagáns műsor egy előadásokban bővelkedő, intenzív nyári időszakot követ a sokszoros ECHO Klassik és Brit Award díjas énekesnő naptárában, aki egyenesen a hamburgi Elbphilharmonie színpadáról érkezik hozzánk, hogy aztán a tel-avivi Charles Bronfman Auditórium, a nápolyi Teatro San Carlo, majd a madridi Teatro Real vendégeként folytassa sűrű őszi programját. ○

Baráti séták az Operában

Szerző: Jászay Tamás

A Sztárestek zongorával című új sorozat első fellépői nagyon különböző életpályákat jártak be, művészetről vallott elképzeléseik mégis sok hasonlóságot mutatnak. Ahogy abban is rokoníthatók, hogy mindannyian *hangfajuk világklasszistái*.

Először köszönhetjük az Andrásy úton Sir Simon Keenlyside-ot, aki Malcolm Martineau zongoraművésszel közösen főleg francia muzsikával, Debussy, Duparc, Fauré és Poulenc műveivel örvendeztet meg minket. A Londonban született baritonista karrierje a nyolcvanas években kezdődött: első operafellépéséről meleg hangon emlékezett meg a kritika. Egy díjnak köszönhetően folytathatta Salzburgban tanulmányait. Hamburgban 1987-ben Almaviva grófként debütált, majd évekig a Scottish Operában énekelt. 1989-ben mutatkozott be a Covent Gardenben, 1993-ban jött Glyndebourne, azóta pedig a nagy fesztiválok és jelentős operaházak rendszeres vendége.

Keenlyside egyforma otthonossággal mozog a dalrepertoárban és az operaeladásokban, ugyanakkor fontos különbségre hívja fel a figyelmet: „Az operákban mindig lényegesek a nagy társadalmi, politikai kérdések... A dalokban más a fókusz: arról szólnak, hogyan kell élni, és hogy miként boldogulhat az egyén a világban. Óriási öröm, hogy én mindkét területen remekül érzem magam” – mondja egy 2021-es interjúban.

Fotó: Robert Workman

Dalestjei rendre igen változatos anyagot tartalmaznak. Amikor ennek okairól kérdezik, így felel: „Egy áriaest olyan, mint egy közeli barát-tal tett kiadós séta. Beszélgetünk különböző témákról, közben elkalandozik a figyelmünk, másra terelődik a szó. Nem szeretem az olyan műsorokat, amik csak egy stílusú vagy egy korszakhoz kötődő műveket tartalmaznak.”

Sir Simon azon sztárok közé tartozik, akik nem kedvelik a nagy felhajtást. Kifejezetten büszke rá, hogy nem ragadta magával az operavilág marketinggépezete. Semmiféle póz nincs abban, amikor arról beszél, milyen fontos számára balettművész felesége, Zenaïda Yanowsky és két gyermekük. No meg a természet: a fiatalon zoológiát is tanult Keenlyside egy hatalmas walesi farmon él családjával,

ahol fákat ültet és mesterséges tavakat épít azért, hogy minél több vadon élő állat és növény érezze magát náluk kényelemben. És hogy miért fontos mindez napjaink egyik legkeresettebb baritonja számára? „Azért, hogy ezt az aprócska helyet, ahol élek, jobb állapotban hagyjam hátra, mint amilyenben találtam.”

A negyvenes éveik közepén járó orosz baszszisztát, Ildar Abdrazakovot generációja egyik leginkább figyelemre méltó tehetségeként tartja számon a zenei közösség. A georgiai zongoraművésszel, Mzia Bachtouridzéval érkezik majd az Ybl-palotába, hogy mások mellett Mozart, Verdi és Rossini műveiből énekeljen. Szülővárosa a Baskír Köztársaság fővárosa, Ufa, ahol az első perctől fogva kö-

Hírportál az InfoRádió készítőitől

a tárgyilagosság olvasható

www.infostart.hu

rülvette a művészet: a festő anyja és rendező apa mindkét fiúgyermekéből basszista lett. Abdrazakov a kilencvenes években sorra nyerte a rangos orosz énekversenyeket, hogy aztán huszonöt évesen a Scalában debütáljon. Ez nyitotta meg számára a Royal Opera House, a Liceu, az Opéra Bastille és számos más intézmény kapuit.

2004-es New York-i debütálása óta szinte hazajár a Metropolitan Operába: a Don Giovanni, Verdi Attilája, Rossini Mózese vagy Donizetti VIII. Henrikje csak néhány számos emlékeztető szerepe közül. A Met-beli tapasztalatairól így mesélt: „Ha este előadásom van, a nap közepén kelek csak fel. Lassan szedem össze magamat, és kizárólag híreket vagy dokumentumfilmeket nézek: ha játékfilmet néznék, azon gondolkodnék ahelyett, hogy a szereppel foglalkozom... De nem is szeretek aznap otthon maradni: muszáj mozognom, kimennem az utcára. Imádom New Yorkot: a város feltölt, mint egy elemet.”

Abdrazakov tudatosan lép egyik lépcsőfokról a következőre, nagyon figyelve arra, milyen szerep való neki. Egy 2015-ös interjúban így beszél erről: „A legfontosabb, hogy a hanggi adottságaimnak megfeleljen. És persze a karakter milyensége is nagyon lényeges... Nevetséges volna, ha a harmincas éveimben olyan szerepeket vállalnék, mint a Főinkvizítor a *Don Carlos*ból, de azt érzem, hogy Borisz Godunov szerepe hamarosan vár.” „Jóslata” bevált: három évvel később az Opéra National de Paris színpadán énekelt először Muszorgszkij operájában.

Amikor egy 2021-ben készült beszélgetésben arról kérdezték Ildar Abdrazakovot, mi szükségünk is van az opera műfajára, azt válaszolta: „Az opera lehetőséget ad számunkra az időutazásra és arra, hogy átéljük a legerősebb érzelmeket, amiket csak egy ember átélhet. A zene az egyik legerősebb gyógyító és fejlesztő eszközünk.” ◦

PAPAGENO

#zene #színház #tánc #kiállítás #könyv #film

Google Play Apple Store

Egy ősi világ nyomában

Szerző: Szentgyörgyi Rita

A Magyar Állami Operaház *Opera185* című szimfonikus hangversenyére egy új, tizenöt perces darabot komponált Hollós Máté zeneszerző. A mítosz születése illeszkedik az Andrássy úti dalszínház 2022/2023-as évadának mítosz és történelem tematikájához.

Milyen közvetlen vagy közvetett kapcsolat áll fenn A mítosz születése című műve és az OPERA Mítosz & történelem évada között?

Kocsár Balázs karmester keresett meg, s én választottam ezt a témát. Beindította a fantáziámat, hogy nem egy konkrét mítoszra szólt a felkérés, hanem szabad kezet kaptam. Azt találtam ki, hogy a mítosz születését próbálok meg zenében megfogalmazni, amit egyrészt kissé kultikus jellegű zene komponálásával oldottam meg, másrészt egy lírai éneklő résszel, ami a végén átalakul valamivé. A hallgatóra bízom, hogyan értékeli majd azt a pillanatot, ami az utolsó két-három percet vezet be.

Pontosan mit ért kultikus jellegű zenén? Milyen kultúrkörből merített hozzá ihletet?

Az általam kultikusnak nevezett tematika az ősi táncok világába vezet. Nem neveznék meg sem földrészeket, sem nemzeteket, mert egyikhez sem kötődik. Olyasféle zene, amelyet a természeti népek olyan alkalmakkor énekelnek, néha hangszeresen is játszanak, amikor valamilyen kultikus tartalomba ringatják bele magukat, mondhatni önszugesztíóval élnek. Ennek a belefeledkező zenének amúgy van egy rokona az eddigi kompozícióimban. Egyszer Lettországból rendeltek tőlem egy zongoradarabot, ami kapcsolódott az ottani népzenevel. Az én darabjaimra általában nem jellemző a táncos jelleg. A mítosz születése esetében a zenei mozgásnyelv sem egy konkrét tánchoz köthető, hanem ahhoz, amit

a természeti népeknél szoktunk hallani. A balti népek zenéjében is van egy állandó monoton hang, ami fölé egy erősen ritmikus anyag kerül. A mű másik fő tematikája egy szinte romantikus módon éneklő anyag, ami egy általam írott dal, először az angolkürt mutatja be, aztán különböző konstellációkban játsza a többi hangszer. Egy, az európai zenére jellemző világot képvisel, amit sok mindenki megpróbált az elmúlt 150-200 évben a maga korának megfelelő stílusban komponálni. Tonális zenéről van szó, nem a 20. és a 21. század kísérletező anyagaival rokon. Szándékaim szerint konkrétan semmire nem hasonlít.

A zenei nyelvet és a hangszerelést illetően milyen hatásra törekedett?

Ami a hangszerelést illeti, hagyományos szimfonikus zenekarra készült, hármás fafúvókkal, ütőhangszerekkel, hárfával. Mint említettem, bármiféle utalást kerültem afrikai, ázsiai, egyéb népek zenéjével, azt kerestem, ami az egész emberiség ilyen jellegű, ősi zenei megnyilvánulásaiban közös, amiből kialakítható egy olyan monoton világ, amelyik alkalmas arra, hogy mítosz kreálódjék belőle. A ritmikus anyag a mítoszok keletkezését idézi fel, míg a lírai rész a mítoszok továbbgondolását.

A komponálás folyamatát befolyásolta, hogy operát játszó zenekarnak írta a darabot?

Annyiban érintett, hogy az OPERA Zenekarát nagyra becsülöm, szeretem. Eddigi életemben még nem írtam operát, s a terveimben sem szerepel. Nem rejtett opera húzódik meg ebben a kompozíciómban. Inkább lírai alkat vagyok, mint drámai. ○

Líra és dráma között félúton

Szerző: Ur Máté

Repertoárja Monteverditől Rossiniig ível, szenvedélyes gombász, a próbákra és az előadásokra pedig szinte kivétel nélkül egyedi építésű *kerékpárjával* érkezik. Imádja a természetet, a francia áriákat és vallja, hogy tényleg minden fejben dől el. Megyesi Zoltán tenorral beszélgettünk.

Fotó: Berecz Valter

A családjában több matematikus is van, ön hogy került közel a zenéhez?

Nagyon közel álltam a nagyapámhoz, aki cipésmester volt, mellette pedig amatőr énekes. Tagja volt a makói Petőfi-dalkörnek. Számára ez volt a kikapcsolódás. Neki és a testvéreinek olyannyira jó hangja volt, hogy édesapámról a gimnáziumban már nem is akarták elhinni, hogy ő viszont egyáltalán nem tud énekelni. Érdekes módon apámnak egész életében a beszédhangja volt markáns és meghatározó. Egyszóval úgy tűnik, hogy a zenei tehetség másodgenerációsán öröklődött.

Mikor döntötte el, hogy zenei tanulmányokba kezd?

Ahogy említettem, édesapám és a bátyám is matematikus, úgyhogy fiatalon én is ennek szenteltem az időmet. Egészen addig készültem matematikusnak, amíg tízéves koromban be nem kerültem a Szegedi Nemzeti Színház egy Verdi-előadására statisztának.

A *Macbethet* adták elő, a darabot Kerényi Miklós Gábor rendezte, a karmester pedig egyik későbbi mesterem, Oberfrank Géza volt. Teljesen lenyűgözött, amit ott láttam, ahogy kell, engem is elragadott a színház világa. Ezek után csak Verdiket hallgattam, kazettákat, lemezeket szereztem be, aztán Wagnerrel és Puccinivel folytattam.

Mozart ekkor még szóba sem került?

Az az igazság, hogy gyerekfejjel, Verdivel összehasonlítva nem találtam érdekesnek egy Mozart-operát. Tizenhat éves voltam, amikor beneveztek egy Mozart-vetélkedőre, mondanom sem kell, hogy vajmi keveset tudtam az egészeiről, de fel akartam készülni. A *Cosi fan tuttéval* kezdtem, számtalanszor meghallgattam és egyszer csak kinyílt rá a fülem, lassan megérttem ezt a zenei nyelvet is. Ehhez pedig később az a felismerés társult, hogy éppen ez az a hang és habitus, amit nekem találtak ki.

Rovatunkban arra kérjük az interjúalanyt, hogy szólítsa meg egy másik tár vagy hangfaj művészt egy kérdéssel, ami régóta foglalkoztatja, de még sohasem volt alkalma feltenni. Előző számunkban Kovács István basszus énekművész erre volt kíváncsi: „Milyen kapcsolatot lát a zene és a matematika között, és hogy fér meg a tudós és az előadóművész a személyiségében?” Megyesi Zoltán válasza így hangzik: „A kérdés nagyon jó. A matematika és a zene közötti kapcsolat elsősorban a struktúrákban érhető tetten. Ha zeneszerző lennék, azt mondanám, hogy direkt kapcsolatról beszélünk, hiszen a matematikai kombinatorika hatalmas szerepet játszik a komponáláskor, arról nem is beszélve, hogy a zene és a reál tudományok az emberi agy azonos részeit mozgatják meg. Az előadóművész és a tudós két teljesen ellentétes habitus, ugyanakkor közös bennük, hogy ha jól akarják csinálni, akkor mindkettőjüknek a felszín alá kell nézni. Egy szerep pszichológiáját meg kell érteni, egy dal esetében pedig érdemes felkutatni a különböző szövegváltozatokat. Ezt a munkát egyikük sem tudja megspórolni, legfeljebb mások a módszereik.” Megyesi Zoltán kérdése pedig így szól: „Balázs Gergő Ármintól szeretném megkérdezni, hogyan érintette balettművészként, elfoglalt principálként első gyermekének érkezése, hogyan változott meg a munka-szabadidő egyensúly az életében? Az apaság mellett mire jut idő, milyen kapcsolódási lehetőségei vannak?”

Fotó: Berecz Valter

Repertoárja középpontjában a mai napig a kora barokktól a késő klasszikáig terjedő időszak áll. Kell tehát egyfajta adottság?

Mondják, hogy középcsatárnak és hőstenor-nak születni kell. Én ezzel egyet tudok érteni. Az éneklés differenciáltságának egy nagyon jól kontrollált dinamikai skálán való használata, annak megformálása egy ponton túl nem tanítható. Nincs olyan, hogy valaki Mozartot énekel, majd továbbtanul és jöhetnek a Verdi és a Wagner-szerepek. Ezek független dolgok, aki Radamesként utánozhatatlan, egyáltalán nem biztos, hogy el tudja énekelni a *Cosi fan tutte* Ferrandójának áriáit, sőt; és ez fordítva is igaz. Ugyanannak az adottságnak a két különböző irányáról beszélünk.

Soha nem is próbált meg kitekinteni?

Ha az ember jó valamiben, sikeresen hoz egy szerepet, akkor a környezete hajlamos a skatulyázásra. Ez a koncertfelkérésekben is megnyilvánul, hiszen legközelebb is olyan szerepre fogják hívni, amelynél szinte biztos a siker. Én a munkáimtól függetlenül a francia romantikus áriák szerelmese vagyok. Nagyon sokat foglalkozom velük, ahogy a Donizetti és Bellini által képviselt

vonallal is, arról nem is beszélve, hogy ezek a kitekintések adott esetben egy mozarti figura drámaiságának megformálásában is segítségemre vannak. Ahogy már említettem, engem a *Cosi fan tutte* Ferrandója által találtak meg az operai felkérések. Ebben van két ária, melyek szinte teljesen más hozzáállást követelnek az énekestől. Az első lírai, a második esetén pedig a drámaiság dominál. Volt idő, hogy az utóbbi okozott nagyobb kihívást, de egy bel canto opera után ismét a líraiság lesz az, amin többet kell dolgozni. Ez egyébként összefügg azzal is, hogy a hangom érik, erőteljesebb lesz, és úgy érzem, hogy mostanra a fizikai teherbírásom is nagyobb.

Hogyan tartja formában magát? Az énekesi lét mennyire határozza meg a mindennapjait?

Emberileg és művészileg is nagyon sokat tanultam Timothy Bentchtől, aki egyszer azt mondta, hogy ő most már ember akar lenni, nem pedig tenorista. Én azt tapasztaltam, hogy nagyon sok múlik a pszichés hozzáálláson. Visszagondolva, ha várok egy fellépést, ha el akarok énekelni egy szerepet, akkor szinte biztos, hogy a legjobb formámat tudom hozni, ha pedig valamiért tartok tőle, félelmeim, kételyeim vannak, akkor sokkal valószínűbb, hogy ledönt valami betegség. Amúgy szinte mindig kerékpárral közlekedek. Ősszel és télen is úgy megyek a próbákra, koncertekre és még soha semmi gond nem volt a hangommal, persze az évszaknak megfelelően kell öltözni és a légzésre is figyelni kell.

Ha jól tudom, szinte gyűjteménye van a kerékpárokból.

Van egy kerékpárom a mindennapos használatra. Ennek van egy párja, ami alapvetően egy túrakerékpár, és van egy 1948-es veterán Humber biciklim is, amit igazából csak ünnepi alkalmakkor veszek elő, illetve van még egy különleges darab, egy retro-direct kétkerekű is, aminek az az érdekessége, hogy hátra-

Fotó: Berecz Valter

felé tekerve is előre megy, ez amolyan sebességváltás, amit hegymenetben érdemes kihasználni.

Hogyan tett szert ezekre a különlegességekre?

Lehet, hogy nem fogja elhinni, de a retro-direct bicikli megépítésében az OPERA egyik állandó segédszínésze volt segítségemre, aki ellentétben velem, igazi sportoló, a veterán angol kerékpár restaurálását pedig szintén a Ház egyik öltöztetőjével közösen végeztük.

Milyen érzésekkel tér vissza a felújított Operaházba?

Várom a tavaszt, amikor jelentős feladataim lesznek. A *Máté-passió*ban éneklek majd az Evangélistát, ami régi vágyam. Bach passiói olyan művek, amik eszembe juttatják, hogy miért is éneklek egyáltalán, hogy mi ennek az értelme. Bízom benne, hogy megvalósulnak az *Íphigeneia Tauriszbán* májusra kitűzött előadásai, amit már énekeltem ugyan, de az egyik

legkedvesebb Gluck-operám. Nagy örömmel veszek részt az operaházi épületbejárásokon is, ahol a gyanútlan turistáknak rendre egy rövid operabeavatóval készülünk.

Hogyan tud igazán kikapcsolódní?

A természetjárás és a gombaszedés adja meg az igazi kikapcsolódást. Gyerekkoromban a Mátrában volt egy házunk, én pedig háromévesen hamarabb felismertem a gombákat képről, minthogy olvasni tudtam volna. Ez a szenvedélyem a mai napig megmaradt, persze itt is az a lényeg, hogy az ember felelősen gondolkodjon. Én ragaszkodom ahhoz, hogy bár tudom egy-egy gombafajtáról, hogy ehető, de mégsem fogyasztom el, ha annak hatásairól nincs elég ismeretünk, tapasztalatunk. Az idei év nem sok jóval kecsegtet a szárazság miatt, de szerencsére még van valamennyi a korábban szárított vargányából, aminek bevallom, így sokkal finomabb és intenzívebb az íze. ◊

Klasszikusok könnyedén

klasszikradio.hu

Hallgass minket a Klasszik applikáción is!

Az applikációt letöltheted az Apple Store-ból és a Google Play-ből is

Orfeumdíva, botrányhősnő és gyönyörű cári balerinák

Szerző: Pónyai Györgyi

○ Coppini Zsófia | Forrás: OPERA Emléktára

A századfordulón az OPERA társulata nem szűkölködött tehetséges táncosnókban, így ezekben az években csak *ritkán hívtak vendégművészeket*, inkább csak akkor, ha valamelyik szólista visszavonult és posztjára új táncosnót akartak szerződtetni. A sajtó és a közönség ugyan figyelemmel kísérte ezeket a fellépéseket, de kevésnek lett szerződés a vége, mivel a kisasszonyok nem bizonyultak jobbnak hazai szólistáinknál, sőt olykor botrány is előfordult. A cári balett két hosszabb vendégjátékán azonban kiváló táncművészeket és színvonalas, igényes előadásokat láthatott a balettszerető közönség.

A nyitás utáni években még a Velencéből szerződött Coppini Zsófia volt az OPERA prima-balerinája, távozása után azonban már hazai szólistáink (Müller Katica, Zsuzsanits Emília, Sarkady Mari, Ferenczy Paula, Schmidek Gizella, Balogh Szidi, Gaszner Boriska) adottságai és képzettsége, valamint a nagy létszámú kar is éveken keresztül gond nélkül tették lehetővé több felvonásos táncművek bemutatását. Külföldi vendégbalerinák

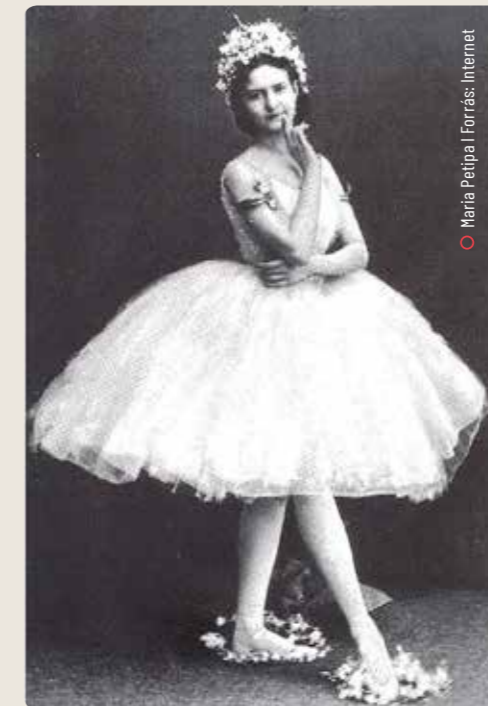
rendszerint csupán néhány estére álltak be a repertoárdarabokba egy-egy jelentősebb szerepet táncolva. Így mutatkozott be nálunk több-kevesebb sikerrel Brambilla Fiorina, Louison Lujza, Conti Nina, Sironi Irene és Barbieri Antoinetta is. Botrányba fulladt azonban Maria Labunskaja és partnerének fellépése, aki az 1900 januári produkciójában „plasztikai pózokon és csekélyke táncon” kívül semmi egyebet nem mutatott be. „Az ingerlő

○ Marius Petipa | Forrás: OPERA Emléktára

és vért pezsdítő, acélos idomú, dióbarna hajsátorral büszkélkedő” kisasszony „bájait teljesen felfedő”, lenge kosztümben lépett fel, melyet „gyémántjai és némi krepp” alkotott. A sajtó által ezután csak „orfeumdívaként” aposztrofált Labunskaja sikere a beszámolók szerint így csupán „néhány első sorbeli úr tapsára szorítkozott”. Az eset tanulságaként végül is hasonló stílusú táncosnő meghívására később már nem került sor. Nem aratott nagyobb elismerést 1901 tavaszán a korszak gyönyörű botrányhősnője, Cléo de Mérode kisasszony sem, aki szintén nem táncolt, hanem „csinált néhány pose-t, meghajlott nagyon kecsesen, emelte a lábait sok graciozitással és szaladt ide-oda a zenekar kísérete mellett. Bemutatta drága ruháit, fénylő ékszereit, jól megfésült haját és ijesztően hússzínű trikóit.

és vért pezsdítő, acélos idomú, dióbarna hajsátorral büszkélkedő” kisasszony „bájait teljesen felfedő”, lenge kosztümben lépett fel, melyet „gyémántjai és némi krepp” alkotott. A sajtó által ezután csak „orfeumdívaként” aposztrofált Labunskaja sikere a beszámolók szerint így csupán „néhány első sorbeli úr tapsára szorítkozott”. Az eset tanulságaként végül is hasonló stílusú táncosnő meghívására később már nem került sor. Nem aratott nagyobb elismerést 1901 tavaszán a korszak gyönyörű botrányhősnője, Cléo de Mérode kisasszony sem, aki szintén nem táncolt, hanem „csinált néhány pose-t, meghajlott nagyon kecsesen, emelte a lábait sok graciozitással és szaladt ide-oda a zenekar kísérete mellett. Bemutatta drága ruháit, fénylő ékszereit, jól megfésült haját és ijesztően hússzínű trikóit.

○ Maria Petipa | Forrás: Internet

Semmi egyebet” – summázta a látottakat az Egyetértés referense.

Igazán nagyformátumú balettművészeket a szentpétervári cári balett két vendégjátéka alkalmával láthatott az Operaház közönsége. A Mariinszkij Színházból először 1899 júniusában érkezett egy kisebb létszámú társulat egy tízestés turnéra, minden estén három műsor-számmal fellépve. Műsorukon Marius Petipa koreográfiáinak részletei (*Lovasság szálláson, A fáraó leánya, A kalóz, Coppélia, Paquita, Krakkói lakodalom*), és egy nyolc számból álló *Táncgyuleg* szerepelt. A csoport vezető szólistái Olga Preobrazsenszkaja, Vera Moszolova, Maria Petipa, Nikolaj és Szergej Legat, Nikolaj Szergejev és Alexander Gorszkij voltak.

A kritika és a közönség nagy ovációval fogadta az orosz balettművészek bemutatkozását. A tökéletes technika, a kifinomult, elegáns stílus és az érthető és izléeses mimika új dimenziókat nyitott a balettben. Az oroszokat a táncművészet iránti nagyfokú alázat és precizitás, kiváló ritmikai érzék, szigorú fegyelem, temperamentumos előadásmód jellemezte. Emellett az Operaházban, ahol még mindig nem volt férfi-tánckar, szenzációt jelentett a férfitáncosok jelenléte és produkcióik nagyszerűsége is. A felemelt helyárok ellenére a közönség minden este zsúfolásig megtöltötte a színházat. A sajtó is élénken reagált, kiemelve, hogy az orosz cári balett „a táncművészetben a legtökéletesebbet produkálja mit e hanyatló műfaj nyújtani tud.”

A női szólisták közül különösen a filigrán, fekete hajú Olga Preobrazsenszkaja keltett feltűnést. Apró, vékony termete ellenére „csodákat művelt” technikai virtuozitásával, merész ugrásokat, pirouette-eket, „bravúros pizzicatokat” bemutatva, a „meglepetés moraját” kiváltva a nézőtéren. A kor szépségideáljának inkább megfelelt a magas, karcsú, szőke Maria Petipa (Marius Petipa lánya). Gyönyörű megjelenése, eleven temperamen-

BALETT

© Enrico Cecchetti és Anna Pavlova | Forrás: Internet

cosnó utikalandja, az *Esmeralda*, a *Graziella*, *A fáraó leánya*, valamint minden estén egy *Táncgyveleg* volt műsoron. Ez alkalommal nem jött el a „mesés” ékszereiről híres Preobrazsenszkaja, de a „széles csipőjű, büszke nyakú és diádalmas mosolygású” *María Petipa* ismét elbűvölte a közönséget. *Vera Moszolova* „bájos, graciózus, pillangószerű” tánca hatalmas sikert aratott, partnerével, *Mihail Obukoff*al bemutatott klasszikus ket-tősük pedig a táncetek kiemelkedő eseménye volt. A kritikák dicsérték még a feltűnő szépségű *Helena Makarovát* is, a férfiak közül pedig a kítűnő technikájú, férfias *Szergej Legatot* és a társulat rendezőjét, *Enrico Cecchettit* emelték ki. Az oroszok művészetéről alkotott összbnyomás ugyanolyan kítűnő volt, mint két évvel korábban, és jelentősen javította a férfítáncosokról akkoriban uralkodó vélekedést is: „a nők nem csupán csinos babák, a férfiak nem hermafrodita akrobaták és a szólótáncosnőkben van egyéniség” – írta a *Pesti Napló*. Az Operaház intendánsa szerződést ajánlott *Vera Moszlovának*, aki ezt ugyan nem fogadta el, de partnerével, *Obukoff*al 1902 márciusában visszatértek és egy csaknem egy hónapos vendégjáték során több balettben és balett-betétben is felléptek.

A szentpétervári balettművészek turnéin látható alkotások, a táncosok kítűnő technikája, előadasmódja, finom viselkedése újrafogalmazta a balett definícióját a hazai közönség számára. Nyilvánvaló volt, hogy az akadémikus tánc élő, fejlődő, kifejezőképes művészeti forma, melynél rendkívül fontos, de nem kizárólagos a kítűnő technika. A látottak fényében a hazai tánckar egyes hiányosságai is sokkal jobban feltűntek. A két vendégjáték tapasztalatai megérelték a döntést, hogy az Operaház balettegyüttesének élére egy kiváló technikai felkészültséggel bíró, előadó-művészetben és táncoktatásban is jártas balettmestert szerződtessenek. Ennek köszönhetjük a következő, közel tizenöt évet felölelő, *Nicola Guerra* nevével fémjelzett periódust. ○

tuma elvárásolta a közönséget, de nem csak szép volt, hanem igen technikás is, spanyol táncának stílusbiztosságát, magyaros tűzű csárdását külön dicsérték. *Vera Moszolova* táncát csodálatosan finomnak, könnyednek és bravúrosnak találták, a férfiaknál pedig az eleganciát, a karakterizáló készséget, és a kiváló technikát emelték ki.

Rövid időre felelevenedett az 1850-es évek nagy balettsztárjai iránti rajongás. A közönség bizonyára nagy érdeklődéssel olvasta a lapokban, hogy *María Petipa* milyen „kincset érő” ékszereket visel a nyakán, a fején, sőt a ruháján is. Az oroszok színpadi kosztümjei a legdrágább bársonyból és „aransújtásos tafotából” készültek, de a társulat civil ruhátára is kivételesen fényűző volt. A táncosnők figyelmességéből jelmezeiken még magyar nemzeti-szín szalagot is viseltek.

A szentpéterváriak 1901 májusában egy öt estés vendégjátékra érkeztek. Ekkor *A tán-*

M5 - A KULTÚRA OTTHONA

„Az határozza meg a feltételeket, aki meghív”

Szerző: Ménes Márta

Milyen egy 21. századi meghívó, milyen kritériumoknak kell, hogy megfeleljen formai és tartalmi szempontból? Miért fontos a személyre szóló invitáció? Melyek az intézményi meghívások legfőbb buktatói egy stíluszakértő szemével? Schiffer Miklós válaszol.

tól, akkor pedig bármikor betoppanhatunk az adott időkereten belül.

Ha már esküvő, többször találkoztam olyan meghívással, amelyben külön kérték, hogy ne gyerekkel érkezzünk. Erről mit gondolsz?

Az határozza meg a feltételeket, aki meghív. Ha ő úgy dönt, hogy nem szeretne gyereksikolyt és kiabálást hallani az esküvőjén, akkor tüntesse fel a meghívón, hogy ez nem gyerekbarát rendezvény. A meghívó fél határozza meg a kereteket, ehhez a meghívottnak alkalmazkodnia kell. Mi, magyarok persze szeretünk ezzel szembemenni. Azt kérték, hogy öltönyben jelenjünk meg, de meleg van?

Ebben az esetben nem megyek el – ez egy gyakori hozzáállás. Ha valaki megtisztel azzal, hogy meghív, én is megtisztetem azzal, hogy elmegyek, de akkor be kell tartanom az általa kért szabályokat. Hozzáteszem, ezek a meghívások és kérések egyre kevésbé jellemzőek. Lazulunk, könnyedebbek válunk, így nagyon sokszor az invitáció már csak annyiból áll, hogy „gyertek, amiben szeretnétek, akkor, amikor tudtok”.

küldhető borítékban, kinyomtatva, vagy akár e-mailen, különleges nyomdai vagy arculati formában.

Mi az, amire még érdemes odafigyelni? A különböző ételintoleranciák például ma már nagyon sokakat érintenek.

Igen, de erre nem a meghívóban térünk ki, hiszen az egy invitáló levél. Ugyanakkor ezt kísérheti valamilyen tájékoztatás. Mondok egy példát: ha valakit meghívunk egy esküvőre, jó, ha tudja, hogy négy órától ötig ott fog állni egy partin, ahol apró falatokat és vizet szolgáltatnak fel, majd ötkor a ceremónia következik, és legközelebb csak nyolc órákor tud leülni. Ha ezt leírjuk, akkor a meghívott fel tud készülni: például akinek gyenge a lába, és nem tud hosszan ácsorogni, az csak abban az időpontban érkezik, amikor már van lehetősége helyet foglalni. Fontos megemlíteni azt is, hogy vannak adott időpontos meghívók, amik úgy szólnak, hogy érkezés 19 órára. Ide illik pontosan, vagy a megjelölt időpont után 15 percen belül megérkezni. Ha az van feltüntetve a meghívón, hogy 19 órá-

Ön mint stíluszakértő, hogy látja, melyek az intézményi meghívások – premierek, sajtóesemények – legfőbb buktatói?

A legkevésbé a megjelenésre szoktak figyelni. A hivatalos meghívókat tehát az elegáns távolságtartás jellemzi, azaz nem merik odairni, amit gondolnak, miközben mégis van egy elvárásuk az öltözéssel kapcsolatban. Ez kicsit olyan, mint a barkochba: találd ki, mire gondoltam, és vagy bejön, vagy nem. Amit még tapasztalok, az a nagyon személytelen, rideg szövegezés, és ritka a névre szóló invitáció is. A diplomácia által kiküldött meghívók általában rendben vannak, a nagykövetségek, a minisztériumok protokolljai odafigyelnek erre, de egy állami cég, egy nagyobb vállalat, vagy magáncég már nem biztos, hogy gondot

Milyen egy 21. századi meghívó? Digitális vagy nyomtatott?

Ma a meghívások általában sajnós SMS-ben vagy e-mailben történnek, tehát írunk a másoknak, hogy jövő szombaton valamilyen esemény, összejövetel lesz. Klasszikus értelemben vett meghívót leginkább protokolláris rendezvények – az Operaház megnyitója, kiemelt díszvacsora, nagy, céges vagy évfordulós rendezvények, esküvők – esetében használunk.

Milyen kritériumoknak kell, hogy megfeleljen egy meghívó?

Tisztázni kell, hogy ki hív meg kít, tehát szerepel benne a meghívó neve, és illik, hogy a meghívott is névvel legyen feltüntetve. A szövegnek pontosan utalnia kell arra is, hogy egyedül vagy másodmagunkkal vár-

nak-e az adott eseményre. Ezután meg kell jelölni a helyszínt, az időpontot és az esemény típusát – koktélparti, születésnap, megemlékezés, díszvacsora, bármi egyéb –, hogy tudjuk, mit ünneplünk. Fontos, mégis a legtöbb esetben elmarad a dress code feltüntetése, hiszen tisztában kell lennünk azzal, mi az a ruházat, amit megkívánnak tőlünk: casual, biznisz, alkalmi, ceremóniális, és így tovább. Amit még oda szoktak írni, az az RSVP (Répondez s’il vous plaît). Ez azt jelenti, hogy illik visszajelezni, hogyha megjelenünk, és azt is, ha nem. Egy ültetett vacsoránál például rettenetesen megkavarhatja a dolgokat, ha mégis eljön az illető. Sokszor nem is a meghívónak okoznak kellemetlen perceket ezzel, hanem az adott cégnek, aki az eseményt lebonyolítja. Ha a meghívó ezeknek a formai jegyeknek megfelel, akkor

fordít erre. Sokszor egyébként a belső policy kifejezetten a lazaságot erősíti.

Ha baráti meghívásról van szó, például az Operaházba, Ön ezt hogyan bonyolítja?

Bevallom őszintén, nagyon szeretem a formalitást, de ebben az esetben biztos, hogy főlhívom őket telefonon. Az tényleg a régmúlt időket idézi, amikor az emberek úgy mentek egymáshoz vacsorára, hogy kaptak előtte egy meghívót. Ez ma már teljesen kikopott, akárcsak a névjegy. Amikor névjegyet adok, hihetetlen zavart okozok egyesekben, mert azt látom, hogy nem értik, erre miért van

szükség. Átküldik az e-mail címüket, vagy küldenek egy SMS-t. El kell fogadnunk, hogy ezek a dolgok változnak.

Tehát az SMS-ben történő meghívás is rendben van?

Teljes mértékben. Az SMS egy abszolút elfogadott kommunikációs csatorna. A probléma inkább a nyelvezettel van, hiszen attól, hogy SMS-t írok, még van magyar nyelvtan, helyesírás, vannak ékezetek, van megszólítás, van elköszönés. Lehet valaki SMS-ben hihetetlen udvarias, és lehet a nyomtatott meghívóban durván faragatlan. A kettő nem zárja ki egymást. ○

JÁTÉK

Folytatódik az OPERA Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2022. október 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolók között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2022/23-as évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámban olvashatják.

1. Hány különféle rendezésben énekelt Kálmány Mihály, a 2013/14-es évad Kamaraéneke a *bolygó hollandi* címszerepét az Operaházban?
2. A zene mellett milyen különleges szakmát tanult egykor a világhírű bariton, Simon Keenlyside?
3. Honnan merített ihletet Hollós Máté zeneszerző új művéhez, a szeptemberben bemutatásra kerülő *A mítosz születése* című szerzeményéhez?
4. Ki volt az a szentpéteryári balerina, aki az előző század fordulóján több vendégjáték alkalmával is fellépett az Operaházban, és akinek még budapesti szerződést is ajánlottak?
5. Melyik nemzetközileg is elismert magyar karmester nevéét viseli az OPERA Zenekar közelmúltban felavatott próbaterme?

Előző számunk megfejtései: 1. Walter / Stolzingi Walter / A nürnbergi mesterdalnokok – Walter; 2. Giuseppe Di Stefano és Mario Del Monaco; 3. a repertoár; 4. Zulejka; 5. Molnár Levente
A nyári lap nyertesei: Gulyás Éva, Harmati Éva, Kis Tóth Ernőné, Ruzsás Sándor, Widder László
A részletes Játékszabályzat a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon olvasható.

TRESemmé

USED BY PROFESSIONALS

MEGJELÉNÉSED A HAJADNÁL KEZDŐDIK

TRESemmé
A szakértők választása

HYDRATE & PURIFY TERMÉKCSALÁD

RADÍROZ + MÉLYTISZTÍT + ÁPOL

Global Animal Test Policy

Van a Bajza utca sarkán...

Szerző: Karczag Márton

Zerkovitz Béla bizonyára nem véletlenül éppen a „pesti Champs-Élysées”-t, az Andrásy utat keresztező Bajza utcát énekelte meg, mint a jólét és a beérkezett polgári nyugalom szimbólumát. Az úgynevezett „boldog békeidőkben” *divat volt a sugárút környékére költözni*, így természetesen számos művész és közéleti személyiség is lakott arrafelé.

Walter Rózsi Silvana szerepében Respighi Láng című operájában, 1935. | Forrás: OPERA Emléktára

suljon meg a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ új kiállítóhelye. Az idén májusban újranyitott villa felújítását 2020 őszén kezdték meg Kokas László építész tervei alapján, a Magyar Művészeti Akadémia finanszírozásában.

A ragyogóan felújított Walter Rózsi-villa nemcsak látogatható, de az épületben egy pompás kiállítás is helyet kapott. A *Szintér és lakóter* című tárlat a MÉM MDK munkatársai: Ritoók Pál főmuzeológus, valamint Magyaróvári Fanni Izabella és Sebestyén Ágnes Anna kurátori munkájával jött létre. A látogatók megismerkedhetnek az 1930-as évek hazai építészetének és lakberendezésének fontos szegletével éppúgy, mint Walter Rózsi életével.

A legidősebb operabarátok talán még dicsekedhetnek azzal, hogy látták színpadon az 1948-ban visszavonult szopránt, aki 1921-

Olykor tanulságos forgatni a régi telefonkönyveket és lakcímjegyzékeket, melyekből az is kiderül, hogy az Operaház egykori tagjai mennyire igyekeztek a színház közelében élni. A korszak egyik szoprán-sztárja, Walter Rózsi és férje, dr. Radó Géza 1936-ban egyenesen egy önálló Bauhaus-stílusú villát építtetett magának a Bajza utcában, melyet a korszak egyik legjobban jegyzett haladó szellemű építész, Fischer József, illetve a felesége, az első magyar statikusnő, Pécsi Eszter tervezett.

A villát alig több mint egy évtizedig élvezhette a család, az államosításkor elvették tőlük, hogy nem sokkal később a körülötte lévő épületegyüttes részeként a BM kórházhoz csatolják. Az egykori egységes stílusú épület számos barbár építészeti beavatkozást szenvedett el, a 2009. évi bezárás után pedig állapota tovább romlott. A végső pusztulás előtt a kormány az MMA-nak ajándékozta az épületet azzal a felvetéssel, hogy ott való-

Fotó: Wachsler Éva, MÉM MDK

Férjével, dr. Radó Gézával a villában
Fotó: Walter Rózsi örökösei

A VII. kerületi Bajza utca 10. alatt álló villa és a kiállítás szerdától vasárnapig, 10-18 óra között látogatható.

egyre nagyobb magány – és méltatlan feledés – vette körül 1974-es haláláig.

A villa felújítása és a kiállítás fontos lépés Walter Rózsi emléke megőrzésének is.

Fotó: Hack Róbert, MÉM MDK

ben – alig huszonkét évesen(!) – Toscaként robbant be a magyar operaéletbe. Több mint negyedszázados kARRIERJE legnagyobb részét itthon töltötte, legjelentősebb szerepei közé tartoztak a verista zenedrámák, valamint Puccini és Richard Strauss hősnői, sőt, operettprimadonnaként is csodálta a közönség.

Walter Rózsi életéből hiányoztak a címlapra való nagy storyk és botrányok. Férjével, majd művészi ambíciókat dédelgető kislányával, Radó-Walter Marikával hétköznapi életet élt. Nyugdíjazása után visszavonult Budára, miután lánya Argentínába költözött, férje pedig elhunyt,

Különösen meghatározó volt, hogy a megnyitóra megérkezett a művésznő két Dél-Amerikában élő unokája és három dédunokája. Walter Rózsi életének színtereit bejárva meghatározóan álltak meg az Operaház Székely Bertalan termében, ahol a bejárati ajtóval szemben ma is ott díszleg Walter Rózsi életnagyságú festett képe – Toscaként.

Walter Rózsi a lányával, Radó Marikával | Fotó: Walter Rózsi örökösei

Hattyú-díjasok

Ismét Csillagóra gálával *zárta a szezont* a Magyar Állami Operaház. A kitüntetések átadására és az elmúlt – összesen 24 bemutatót, 78 címet, 436 nagytermi és 42 kamara-előadást, valamint több mint 260 gyermek- és ifjúsági programot felvonultató –, *Újranyitó évad* összegzésére az Eiffel Műhelyházban került sor júniusban.

○ Cser Krisztián | Fotó: Nagy Attila

○ Rácz Rita | Fotó: Nagy Attila

A „Magyar Állami Operaház Kamaraénekesek” lett Cser Krisztián. „A következő évadom a tizenötödik lesz az OPERÁ-nál, amit ezzel a díjjal is ünneplhetek. Maradok ilyen és megpróbálok még tovább fejlődni” – mondta a basszista.

Szintén kamaraénekesi cím birtokosa lett Szántó Andrea. A mezzoszoprán a díj átvételkor hangsúlyozta, hogy köszöni a Magyar Állami Operaház vezetésének a lehetőségeket, a gyönyörű szerepeket, amiket kapott. „Csodálatos élmény volt! Kollégáimnak is

szeretném megköszönni, akik a zenekarban zenélnek és akik a színpalán mögött dolgoznak, mert nélkülük nem lehetséges a közös munka.”

Rácz Rita művészetét is kamaraénekesi címmel jutalmazta az intézmény. A szoprán kiemelte: „azért esik jól, hogy most kapom ezt a díjat, mert a következő évad lesz a tizenötödik szezonom az OPERA tagjaként. Életem legnagyobb élménye volt Purcell Tündérkirálynője, mert sokat tanulhattam magamról, a színpadról, a színházról, hálás vagyok ezért a szerepért is.”

A „Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja” címet a következő évadban Balácsi Gergő Ármin viselheti. A principál szerint fantasztikus színpad áll mögöttünk, újranyitott a színház, csodálatos szerepeket táncolhatott, őszinte háláját fejezte ki a vezetésnek és minden kollégájának.

○ Nagy Csaba, ifj., Harangozó Gyula, Bácskai Tamás, dr. Főző Virág, Almási-Tóth András, Barabás Izabella, Solymosi Tamás, Kovács István, Józsa Anka PhD, Keskeny Ferenc, Várda Gergely, Harangi Mária, Kocsár Balázs | Fotó: Nagy Attila

A „Magyar Állami Operaház Zenekarának Kamaraművésze” címet Polonkai Judit, az együttes szóló I. fagottosa vehette át, míg a „Magyar Állami Operaház Énekkarának Kamaraművésze” címben a bariton szólamból Fekete Károly részesült. A „Magyar Nemzeti Balett Kamaraművésze” címet Takamori Miyu érdemelte ki. Első ízben részesült kamaraművészi elismerésben az OPERA Gyermekkarának egy ifjú tagja, valamint a Magyar Nemzeti Balettintézet egy növendéke. A Gyermekkarból Abebe-Ayele Rafael vehette át a díjat, míg a „Magyar Nemzeti Balettintézet Kamaraművésze” Porkoláb Cecília 6. évfolyamos balettnövendék lett.

A Csillagóra évadzáró gálát megelőzően adták át a dalszínház egykori jeles művészeinek és kiemelkedő egyéniségeinek emlékére alapított díjakat. Az Oláh Gusztáv-emlékplakettet Kovács István operaénekes, a Ferencsik János-emlékdíjat Nagy Csaba trombitaművész, a Komor Vilmos-emlékplakettet Keskeny Ferenc hegedű szólamvezető kapta. A Márk Tivadar-emlékplakett Tihanyi Ildi jelmez- és díszlettervező lett, a Gela Lajos-emlékplakettet Harangi Mária rendező érdemelte ki. Az OPERA emellett a Covid-időszak alatti helytállásért külön jutalomban részesítette Barabás Izabella öltöztetőt és Bácskai Tamás koreográfust. Ezen az ünnepségen vette át operaházi örökös tagságát és mesterművészi címét elismerő oklevelét ifj. Harangozó Gyula koreográfus, balettművész, a Magyar Nemzeti Balett korábbi igazgatója. ○

○ Balácsi Gergő Ármin | Fotó: Nagy Attila

○ Szántó Andrea | Fotó: Nagy Attila

Kavalkád a forráságban

Ez a nyár is *bővelkedett* operai kínálatban. A Margitszigeti Szabadtéri Színpadon a *Tosca* Nagy Viktor-féle rendezése búcsúzott, és Sümegi Eszter is utoljára énekelte a címszerepet. Aida Garifullina gálaestet adott, és közel húsz év után láthattuk az *Attila* című operát is. Balatonfüreden az Énekkari- és az Operagála, valamint az Anna-bál, továbbá a Művészetek Völgyében előadott *Háry János* sem maradhatott ki a kínálatból.

○ Tosca - Margitszigeti Szabadtéri Színpad - Sümegi Eszter, Kálmándy Mihály | Fotó: Nagy Attila

„Sümegi Eszter e kedves szerepétől búcsúzza színpadra lépett, Flória Toscát éppúgy reprezentatív és fokozottan stílizált önarckép gyanánt mutatta fel, mint mindahány jeles szoprán az elmúlt évszázadban. (...) Tűnjön bár első pillantásra mégoly paradoxnak a lelkesedés: csodás és imponáló, hogy a vokális képességnek és készültségnek ezen az emelt fokán is el lehet búcsúzni egy szeretett szólamtól. Amíg valaki így, az emberi tisztaság képletét ily hibátlanul felmutatva képes elénekelni a *Vissi d'arté*t, vajmi ritkán szokott önismerő fegyelmezettséggel megválni a Tosca címszerepétől. (...)

Kálmándy Mihály ugyancsak rutinos Scarpia báró. Agresszív, harapós hangú és parancsoló fellépésű arisztokrata, aki persze mégsem úriember (se nem úr, se nem ember). (...) Furcsamód a mindenkor Tosca-előadások legdaliásabb alakja rendszerint

a börtönből frissen megszökött, elgyötört Angelotti szokott lenni, s ez most is így volt: Bakonyi Marcell magassága és kiállása még a hatalmas szabadtéri színpadon is képes feltűnést kelteni. Hábetler András egyik leg-hálásabb, megbízhatóan (túl)játszott szerepe a Sekrestyés, a jóval nagyobb szerepekben is beváló Szerekován János pedig most épp optimális Spolettának bizonyult. (...)

A július 8-i, helyenként viharos időjárású, így a második felvonásban a változás szelét is szerephez juttató, sőt még szobrot is döntő előadásnak egyik főszereplőjét még nem neveztük meg az eddigiek során. Kesselyák Gergely igazi avatott Tosca-szakértő, aki a Magyar Állami Operaház Zenekarát ezúttal is elektromos töltésfokozó üzemmódra készítette. Örömm ennyi feszültséget, indulatot és erőszakot megtapasztalni. Már mint operában.”

(László Ferenc, Revizoronline.com)

„Csodás előadás volt [a *Tosca*], örülök, hogy láthattam. Köszönet és gratuláció!” (Birinyi Mónika)

„Sümegi Eszter tökéletesen hozta Tosca összetett személyiségét, előadásában, hangterjedelme széles skálájával mesterien tudott kemény hangon, csattanóan énekelni, bársonyosan lágy, érzelmekkel teli áriát előadni, szenvedélyes és kétségbeesett lenni, és a végén a drámaiságot még magasabb szintre emelve elbúcsúzni. (...) Kálmándy Mihály Scarpia-ként sokkal egyértelműbb, a hatalmat és az erőszakot képviseli, saját önző céljai érdekében, brilliánsan manipulál. (...) A Magyar Állami Operaház Zenekara és kórusa fegyelmezett játékában minden érzelm és szenvedély érezhető volt, a drámaiságot még a telihold előtt díszletként elvonuló felhők is emelték.

Francesco Meli Cavaradossiként a levéláriát olyan átéléssel és mély érzelemmel énekelte - „*E lucevan le stelle*” -, hogy mi, nézők sem tudtuk kivonni magunkat a hatása alól. (...) És ez a dallam kísért mindenkit a Margitsziget fái között hazafelé egy lebilincselően izgalmas előadásról, ahol az Operaház zenekara Kesselyák Gergely vezényletével az erős szél

○ Tosca - Margitszigeti Szabadtéri Színpad - Sümegi Eszter, Francesco Meli | Fotó: Nagy Attila

○ Aida Garifullina Operagála - Brickner Szabolcs, Aida Garifullina, Pier Giorgio Morandi | Fotó: Nagy Attila

ellenére gyönyörű és világszínvonalú játékaival ejtett rabul minden operarajongót.”

(Oszlányi Gyöngyvér, Magyar Nemzet)

„Amikor a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon Francesco Meli Mario Cavaradossi szerepében golyók által hal meg a színpadon, a szabad ég alatt, valahol nem messze tőlünk dül a háború, anyák és feleségek siratják fiaikat, férjeiket, gyermekek apáikat, a szeretet ezerszer meghal. Cavaradossik mellét puskagolyók járkát, magányos Toscák siratják szerelmeiket. De valahol a leomlott falak mögött újra és újra felcsendül a *Levélária* és *Tosca imája*, mert a zene és a könnyek örökkévalók, és csak a zene menti meg ezt a világot, ad enyhülést és békét. Ne hagyjuk meghalni az operát!”

(Turós Margaréta, Prherald.hu)

„Aida Garifullina, akit nem túlzás a legérzékenyebb hangú pacsirtaként is emlegetni, nép-

OperaFüred Operagála - Boncsér Gergely, Gál Erika, Szennai Kálmán, Sáfár Orsolya, Kálmándy Mihály | Fotó: Kummer János

„Minden évben meg kellene ismételní! Szuper program [a füredi]!” (Surányi Géza)

„Nagyon élvezetes előadás volt [a füredi], köszönjük! Minden perce élmény volt! Nagyon jó volt a felvezetése a daraboknak!” (Torma Erzsébet)

szerű operaáriákat adott elő kedd este a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. Az operaáriák mellett megörvendeztette a közönséget a leghíresebb duettekkel is, amelyben partnere Brickner Szabolcs volt. (...) Garifullina dús hangzású, telt lírai szopránja és érzelmeket mély megéléssel közvetítő előadásmódja első hallásra rabul ejtette a hallgatóságot a koncerten, lehetetlen volt nem figyelni minden mozdulatára, arczódulására. Az OPERA Zenekarának kivételes technikai tudása és előadásmódja ragyogóan egészítette ki Aida Garifullina áriáit, Pier Giorgio Morandi karmester egyenletes és határozott kézzel tartotta egyben az egész produkciót. (...) A világszínvonalú előadást hosszan tartó ováció követte, a művésznő pedig reményét fejezte ki, hogy még visszatérhet a budapesti közönséghez.” (Oszlányi Gyöngyvér, Magyar Nemzet)

„A szünet előtt Musetta keringője okozott valódi beteljesülést. A *Bohémélet* lírai duettjét (*O soave fanciulla*) az énekesnő az Operaház nagy teherbírású tenorjával, Brickner

Szabolccsal adta elő, aki aztán a *Traviata* kettősében is gavalléros kiállású partnernek bizonyult. Dvořák *Rusalkájának* híres szopránáriája (*Měsíčku na nebi hlubokém*) végül meggyőzött róla, hogy Garifullina ki-egyenlített regisztereit, könnyed, tetszetős hangszíne, koloratúrája, nazálisoktól mentes, szép szövegmondása és tiszta intonációja mellett mély beleérzésre képes művész.” (Csabai Máté, Magyar Narancs)

„A Margitszigeti Szabadtéri Színház a szakma legjobbjait kérte fel Verdi *Attilájának* megvalósításához. A rendező, Aczél András biztos kézzel állította színpadra az operát, amihez Madarász János látványtervező készített elképesztően izgalmas díszletet, a karakterekhez illő jelmezeket pedig Erkel László Kentaur tervezte. (...)

Művészetek Völgye, Vigándpetend - Hány János - Balga Gabriella, Haja Zsolt - Tóth Sámuel Csaba és az OPERA Zenekara | Fotó: Kummer János

OperaFüred Énekkari Gála | Fotó: Kummer János

„A legnevesebb operaszínpadokon fellépő Bretz Gábor szál-fatermet, és annyira férfias az öblös basszusával együtt, hogy hihető róla: rettenthetetlen hadvezér. (...) [Maria Agresta] Szép nő és fergeteges hang olyan magasságokkal, hogy az elképesztő. Könnyedén ugrál át oktávokat. (...) Már miközben az első áriáját éneklí, azt gondolom, akár csak ennyiért is megérte eljőnni. (...) Dénes [István karmester]

Forestó szerepében Pataki Adorján kifejezetten drámai színezetű és erejű hangot szólaltatott meg a színpadon, ahol a férfi-energiát, a haragot és a féltékenységet az énekes hangjának teljes skálájában meg tudta mutatni. Leó pápa rövid, de a cselekmény szempontjából fontos szerepében Gábor Gézát hallhattuk, aki érett hangjával meggyőző volt. (...) A Magyar Állami Operaház kórusa betöltötte a teret, a drámai hatást erősítette a fáklyával megvilágított színpadon.” (Oszlányi Gyöngyvér, Magyar Nemzet)

olykor szinte elszáll a pulpituson – néha egy-egy ária után a közönséggel együtt ő is lelkesen megtapsolja az énekeseket –, és vele együtt elszáll a Magyar Állami Operaház Zenekara és Kórusa is. Közel sem arról van szó, hogy két kiváló főszereplő elviszi a hátán a produkciót. Mindenkin – így a Feledi Projekt Táncegyüttesen is – érződik a teljes erőbedobás. A nyári szezonban megszokott igen rövid, kététes próbaidő alatt is kihozták magukból a maximumot.” (Bóta Gábor, 168 Óra)

„Gyönyörű előadás volt [az Attila]!” (Csorba Mari)

Attila - Margitszigeti Szabadtéri Színpad - Bretz Gábor, Maria Agresta - és az OPERA Énekkari | Fotó: Berecz Valter

Legyen klasszikus a klasszikus

Szerző: Szabó Z. Levente

Gyermekkori kötődés, bérlet, az előadások rendszeres látogatása itthon és külföldön. Tulajdonképpen akár *családi hagyományról* is beszélhetünk három generáción át, így magától értetődik, hogy a népszerű műsorvezetővel, elismert kommunikációs szakemberrel, Krizsó Szilviával beszélgetünk.

A felsoroltak ellenére első kérdésként mégis a rovat címéhez igazodom: mondhatjuk, hogy „Operarajongó”?

Természetesen lehet így fogalmazni, hiszen nyolcéves koromtól énekeltem az OPERA Gyermekkarában, véremmé vált a műfaj, és a kötődés is tartós. Ennek ellenére valóban nem magától értetődő a meghatározás, legalábbis abban az értelemben, hogy nem vagyok nyitott minden operára. A modernebb darabok nem vonzanak, a nagy, klasszikus művek a kedvenceim, elsősorban a *Carmen* és a *Bohémélet*. Puccini remekművéhez külön élmény is kapcsolódik, hiszen ez volt az első önálló szerepem a színpadon, ráadásul alig egy méterre állhattam Pavarottitól! Azt hiszem, nem kell többet mondani arról, hogy ez mit jelentett nekem.

Milyen emlékeket őriz még ebből az időszakból?

Nagyon szerettem a gyermekkart, meghatározó időszak volt az életemben, amit az is bizonyít, hogy a szigorúan vett gyermekkor után sem szakadtam el az Operaháztól, egészen húsz éves koromig énekeltem. A már említett *Carmen* áriáit – többek között a *Mert a szerelem, mint a lepke oly csalfán ágról-ágra száll* kezdetűt is – mind a mai napig tudom fejből. Sőt, igaz poén volt, de egyszer el is énekeltem a Fészekben, miután Dományné Szebellédi Valériával, kedves tanárommal jól begyakoroltuk. Természetesen az sem volt elhanyagolható, hogy jó zsebpénzt jelentett a fellépés, amit felvonásonként fizettek, és a *Carmen*ben két felvonásban is ott voltunk. Ugyanakkor szakmai szempontból is meghatározó volt például

a Kékszakállú, ahol csak négyen szerepeltünk a gyermekkarból, és nem felejttem el, hogy a női kar tagjai felnőttként, partnerként kezeltek minket. Az egész időszak észrevétlenül fegyelmezettségre és munkabíráásra nevelt. Ehhez kapcsolódott még az utazás, hiszen Botka Valéria és Csányi László dolgozott velünk, akik gyakran vittek minket külső fellépésre, nemzetközi szereplésre is.

Amikor külföldön jár, ott is szokott opera-előadásokat nézni?

Néhányszor próbálkoztam, de valahogy úgy alakult, hogy zömmel rossz élmények kapcsolódnak ehhez. New Yorkban anyukámat akartam elvinni a Metropolitanbe. Egy szabad esténk volt, és akkor éppen *A víg özvegyet* játszották. Ez önmagában nem gond, de mégis jobban örültem volna valamelyik nagy, klasszikus műnek, mondjuk a *Carmennek*. Egy másik alkalommal szintén anyukámat szerettem volna meglepni egy előadással valamelyik jelesebb születésnapon Milánóban. A választék balettből és a *Wozzeck*ből állt adott időpontban. Szeretem a balettet is, itthon járok is balettelőadásokra, de a Scalához mégis opera társult a gondolataimban. Így maradt Alban Berg, és – ha udvariasan akarok fogalmazni, akkor – nem ez volt az a pillanat, amikor megváltoztak a modern operákkal kapcsolatos fenntartásaim.

Mindkét esetben azt említette, anyukáját szerette volna meg-

lepni. Akkor ki az igazi operarajongó a családban?

Ó, anyukámmal össze sem lehet engem hasonlítani, ő valóban egészen nagy rajongó! Folyamatosan figyeli a tévéműsort, feljegyz, mikor lát a megfelelő zenei csatornákon olyan műveket, amelyek érdeklik, és beállítja az óráját, hogy véletlenül se maradjon le róluk.

Esett szó a modernebb művekről, így nem maradhat el az a szokásos kérdés sem, ami mostanában rendre felmerül a bemutatók kapcsán: mi a véleménye a klasszikus darabok modern, kortárs értelmezéseiről, a rendezésről?

Alapvetően azt szeretném, ha a klasszikusok klasszikusok maradnának. A zene mellett a kor hangulatát is szeretném látni a színpadon, visszakapni az előadástól. Ne azzal akarjunk üzenni a nézőknek, hogy a szereplőket átesszük jelenidejű környezetbe, jelmezbe, történetbe. Mégis, időnként azzal szembe-sülök, hogy ennél azért ez összetettebb kérdés. Jó példa erre a Carmen, amit az Eiffel Műhelyházban láttam a katalán rendező, Calixto Bieito felfogásában, aki a cselekményt a Franco utáni Spanyolországba helyezi át, és ez az előadás egészen fantasztikus élmény volt.

Ezek szerint továbbra is rendszeresen jár az OPERA különböző programjaira?

Természetesen. Bérletem is van, a barátnőimmel nézünk operákat.

Aki ennyi ideig ott volt a színpadon, az be tud úgy ülni egy előadásra, mint egyszerű néző vagy szakmai füllel figyeli a hangzást?

Maximálisan nézőként vagyok jelen, bár kétségtelenül rosszul viselem, ha azt hallom,

hogya a tenornak egyszerűen nincs meg a megfelelő hangereje.

Ha egyszer valaki alig egy méterre állt a színpadon Pavarottitól...

Tulajdonképpen nem volt az még egy méter sem! Kétségtelenül olyan mérce, amit nehéz lenne meghaladni, de nem hiszem, hogy emiatt vagyok különösen érzékeny rá, miként azt sem gondolom, hogy ettől szakmabeli hallgató lennék. Azt hiszem, ez minden operát szerető emberre igaz elvárás.

Lánya is csatlakozott a család operarajongói közé?

Amikor kisebb volt, rendszeresen vittem *A diótörőre* is, habár ez a darab nem tudott a szívemhez nőni, igaz, nem tudnám megmondani, miért nem. Aztán Benjamin Britten-műre mentem vele, de az is kortárs feldolgozást kapott, és sajnos ismét nem volt meggyőző. Mégis, időnként a lányomat is hozom magammal, hiszen neki is szeretném átadni azt az élményt, ami számomra annyira meghatározó. Éppen ezért megnéztem vele a Bohéméletet, elvittem már a *Pikk dá mára* is, de azt nem mondhatom, hogy ugyanolyan kedvelője a műfajnak, mint az anyukám vagy én. Nekem nagyon fontos, hogy minél több kulturális eseményen vegyen részt, de nem ragaszkodom feltétlenül a műfajhoz, ezért, amikor valamelyik operával kapcsolatos felvetésemre azt mondja: „Anyá! Ezt inkább hagyjuk!”, akkor nem erőltetem a dolgot. Így is átélhettem, hogy mennyire megmelengeti az ember szívét, amikor a tizenhat éves lánya a *Turandot* egyik áriáját dudorássza otthon. ○

ŐSZI PROGRAMOK

SZEPTEMBER, OKTÓBER, NOVEMBER

OPERAHÁZ

Seregi / Goldmark / Hidas: **A makrancos Kata**

Offenbach: **Hoffmann meséi**

Marton Énekverseny – gála

Ránki: **Pomádé király új ruhája**

Puccini: **Tosca**

Opera185

Erkel: **Bánk bán**

Mahler: **VIII. szimfónia**

Sir MacMillan / Liszt / Lanchbery: **Mayerling**

Simon Keenlyside; Ildar Abdrazakov;

Waltraud Meier & Samuel Hasselhorn

Donizetti: **Lammermoori Lucia**

Wagner: **A Rajna kincse; A walkür; Siegfried; Az istenek alkonya**

Verdi: **Requiem**

Eagling / Solymosi / Csajkovszkij: **A diótörő**

EIFFEL MŰHELYHÁZ

Purcell: **Dido & Aeneas**

Szőnyi: **A makrancos királylány**

Puccini: **Schicchi 2.0**

ERKEL SZÍNHÁZ

Rost Andrea születésnap gálakonzertje két tételben

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

Kishattyúk tava, János vitézke

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Giacomo Puccini

TOSCA

OPERA HÁROM FELVONÁSBAN, OLASZ NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

SZÖVEGÍRŐ **GIUSEPPE GIACOSA, LUIGI ILLICA** RENDEZŐ **ÓKOVÁCS SZILVESZTER**

MŰVÉSZETI TANÁCSADÓ **ALMÁSI-TÓTH ANDRÁS** LÁTVÁNYTERVEZŐ **LISZTOPÁD KRISZTINA** ANIMÁCIÓTERVEZŐ **CZEGLEDI ZSOMBOR**

A GYERMEKKAR VEZETŐJE **HAJZER NIKOLETT** KARIGAZGATÓ **CSIKI GÁBOR**

KARMESTER **KESELYÁK GERGELY**

BEMUTATÓ 2022. SZEPTEMBER 24., OPERAHÁZ

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ